

รายงานการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของพุทธศาสตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก
The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok

โดย

พระครูธีรรัตนานุวัตร (ทวี ฐานวโร)

พระมหาบุญเลิศ อินุทปญโญ

พ.อ. เกื้อ ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก

พ.ศ. ๒๕๔๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-635-5

รายงานการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของพุทธศาสนบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก
The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok

โดย

พระครูสิริรัตนานุวัตร (ทวีฐานวโร)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ

พ.อ. เกื้อ ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

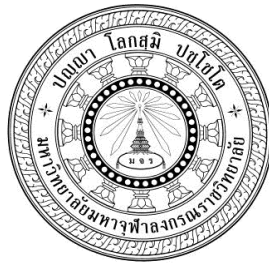
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-635-5

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok

by

Phrakrusiriratananuvat

Phramahaboonlerd Indapanyo

Kue Chaipoom

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Buddhachinarat College, Phitsanulok

B.E. 2548

Research project supported by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ISBN 978-974-364-635-5

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	บทบาทของพุทธศาสนับถิตในจังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย:	พระครูสิริรัตนาวุตร (ทวิฐฐานวโร) พระมหาบุญเลิศ อินุทปญโญ พ.อ. เกื้อ ชัยภูมิ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก
ปีงบประมาณ:	๒๕๔๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพุทธศาสนับถิตในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบทบาท รวมถึงสถานภาพของพุทธศาสนับถิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อทำสถิติเป็นศูนย์กลางข้อมูลการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ตลอดทั้งบริการแก่สาธารณชนทั่วไป

พุทธศาสนับถิตในจังหวัดพิษณุโลกที่สำรวจได้ จำนวน ๑๐๓ รูป/ท่าน ในจำนวนนี้ได้แสดงบทบาทต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ในส่วนที่มีสถานภาพเป็นพระสงฆ์นั้น มีการดำรงสมณศักดิ์สูงสุดที่พระครูสัญญาบัตรชั้นเอกพิเศษ มีตำแหน่งคณะสงฆ์สูงสุดเป็นรองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ จากนั้นเป็นเจ้าอาวาส เลขานุการเจ้าคณะต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการศึกษาโดยการเป็นครูสอนในโรงเรียนปริยัติธรรม-สามัญศึกษา โรงเรียนสงเคราะห์ โรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ และเป็นนักเทศน์ วิทยากรบรรยายธรรมต่าง ๆ จำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๗ ในส่วนที่มีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์นั้น มีการประกอบอาชีพต่าง ๆ คือเป็นข้าราชการ มีอนุศาสนาจารย์เรือนจำ อนุศาสนาจารย์กองทัพบก เป็นครูประจำบาล นอกจากนี้เป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๓๗ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๐

ในการนี้ ทำให้ทราบว่าพุทธศาสนับถิตมีสถานภาพอยู่ ๒ อย่างคือ สถานภาพที่เป็นพระสงฆ์ และเป็นคฤหัสถ์ มีบทบาทต่อสังคมหลาย ๆ ด้าน สมควรจะได้ทำสถิติไว้เพื่อเป็นข้อมูลศึกษาสำหรับวิทยาลัยสงฆ์และนักการศึกษาทั่วไป นอกจากนี้ ยังเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ให้มีการติดตามวัดผลประเมินต่อเนื่องกับพุทธศาสนับถิตอีกด้วย

จากการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ ๔ แล้ว ทำให้ทราบว่า พุทธศาสนับถิตเหล่านี้ไม่มีความคล่องตัวในการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมในบทบาทต่าง ๆ อันเนื่องมาจากงบประมาณให้ไม่เพียงพอหรือไม่มีเลย และอำนาจในการบริหารมีไม่เพียงพอที่จะเปิดงานทำตามอุดมการณ์

Research Title: The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok
Researchers: Phrakrusiriratananuvat (Tawee Thanavaro)
 Phramahaboonlerd Indapanyo Kue Chaipoom
Department: Buddhachinarat Sangha College, Phitsanulok
Fiscal Year: 2548 / 2005
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of study and research on “The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok” are to study their roles including their status and building central information as statics for service to this college and public.

One hundred and three persons of Buddhasastrapandits in Phitsanulok have shown the varieties of their roles to society either monk or layman. The monk has honorific rank is Phra khru of special classification. One of them, his high governmental position is the vice - the ecclesiastical provincial governor, the ecclesiastical District Head, the ecclesiastical sub. District Head, the abbot, the secretary of them. They pay the function on education by teaching in school; Pariyatti – Saman, Buddhist Sunday School and by doing welfare school. They have been Dhamma-talkers and lectures of Dhamma etc. amount of 66 at percent of 64.07. While the status of layman is shown by doing civil service – religious teacher in jail, in the force of military, some teachers besides have been business men in personality also, amount of 37 at average 35.10.

In this case, we have known that Buddhasastrapandits take the two of status namely – the monk and layman. In these actions of them should be recorded as statistic for the service from this college to public. Otherwise their duties follow the main policy of Buddhist University for social welfare by teaching by introducing their spirit to all.

From the collection of problems and suggestions in part 4 of questionnaire of this research, its reflection makes us know many cases. They are obstruction namely; budget was not sufficient or nothing and power in function is limited. The power is less than their ideals of working.

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบพระคุณอย่างสูงต่อพระธรรมเสนานูวัตร ประธานที่ปรึกษาวิทยาลัย
สงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ที่เมตตาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยนี้

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อนุมัติ
งบประมาณเพื่อการวิจัยเรื่องนี้

เหนือสิ่งอื่นใด คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและขอบใจพุทธศาสตรบัณฑิตที่เสียสละตอบ
แบบสอบถามและท่านที่ให้ความร่วมมือในทุกด้านที่มากเหลือจะพรรณนามา ณ ที่นี้

คุณความดีที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัยเรื่องนี้ขอมอบให้เป็นความดีความชอบแก่สถาน
บันวิจัยพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช และพุทธศาสตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลกทุกท่าน

พระครูสิริรัตนานูวัตร และคณะ

มิถุนายน ๒๕๕๐

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตการศึกษาและข้อจำกัดของการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต่อวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชและที่อื่น ๆ	๔
บทที่ ๒ แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๕
๒.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนบัณฑิต	๑๕
๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท	๑๖
๒.๔ แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตาม การจัดทำทะเบียนและสถิติ	๑๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๒
๓.๑ ตัวแปรในการวิจัย	๒๒
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๒๓
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	๒๔
๓.๔ วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล	๒๕
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	๒๕
๓.๖ เกณฑ์การวัดค่าตัวแปร	๒๕

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๖
ตอนที่ ๑ สถานภาพของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดพิษณุโลก	๒๗
ตอนที่ ๒	
๒.๑ บทบาทต่อคณะสงฆ์ ต่อท้องถิ่น และต่อการศึกษา	๓๑
๒.๒ บทบาทต่อสังคมที่ปฏิบัติจริงใน ๔ บทบาท (การศึกษาคณะสงฆ์ การอบรมธรรมหรือเยาวชน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในการสาธารณสงเคราะห์)	๓๓
๒.๓ ตารางแสดงจำนวนผู้ตอบคำถามแบบปิด ๕๐ ข้อ ใน ๔ บทบาท	๓๗
ตอนที่ ๓ ทะเบียนสถิติพุทธศาสนิกชนที่วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (ปรากฏอยู่ในภาคผนวก)	๔๐
บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ	๔๑
๕.๑ สรุปผล	๔๑
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๔๓
๕.๓ แนวคิด (concept)	๔๔
บรรณานุกรม	๔๖
ภาคผนวก	๔๗
ผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๔๘
ผนวก ข สรุปผลข้อมูลการวิจัย	๕๕
ผนวก ค สถิตินิสิต และพุทธศาสนิกชนที่	๖๒
ประวัติผู้วิจัยและคณะ	๖๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับวุฒิการศึกษาของ กลุ่มประชากรตามสถานภาพ	๒๓
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับวุฒิการศึกษาของกลุ่มประชากร	๒๕
๔.๓	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มประชากรที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์ พุทธชินราชและมหาวิทยาลัยสงฆ์จากที่อื่น ๆ	๓๑
๔.๔	แสดงจำนวนและร้อยละใน ๕ ระดับในบทบาทต่อสังคมที่ปฏิบัติจริง	
๔.๔.๑	บทบาทในด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓๓
๔.๔.๒	บทบาทในด้านการอบรมธรรมหรือเยาวชน	๓๔
๔.๔.๓	บทบาทในด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	๓๕
๔.๔.๔	บทบาทในด้านสาธารณสงเคราะห์	๓๖
๔.๕	แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์	๓๗
๔.๖	แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการอบรมธรรมหรืออบรมเยาวชน	๓๘
๔.๗	แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	๓๕
๔.๘	แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านกรงานสาธารณะสงเคราะห์	๓๕

สารบัญแนกม

ตารางที่

หน้า

๓.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

๒๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน ผลิตบัณฑิตตามพันธกิจมหาวิทยาลัย ปีละประมาณ ๑,๒๐๐ รูป ในส่วนวิทยาลัยสงฆ์ พุทธชินราช ขณะที่ยังดำเนินการเรียนการสอนในฐานะห้องเรียนฯ มีผลผลิตบัณฑิตแล้ว ๓ รุ่น ใน ๒ วิชาเอก จำนวน ๑๕๗ รูป จากนั้น พุทธศาสตรบัณฑิตได้กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งต่างประเทศ ทั้งที่ยังอยู่ในสถานภาพพระสงฆ์และสถานภาพคฤหัสถ์ เป็นการยากที่จะสืบรู้และติดตามบัณฑิตเหล่านั้นโดยไม่ดำเนินการตามหลักวิจัย จึงสมควรที่จะดำเนินการในรูปการวิจัย โดยทำการสำรวจ ติดตามและรวบรวมบทบาทหน้าที่ของพุทธศาสตรบัณฑิตเหล่านั้น แล้วทำทะเบียนประจำปีเพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและประกอบการวิจัยต่อไป

จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ เป็นศูนย์กลางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการคมนาคม ราชการ การทหาร ในส่วนปกครองคณะสงฆ์ แบ่งเขตการปกครองระดับอำเภอ จำนวน ๕ อำเภอ ระดับตำบล ๕๓ ตำบล วัดจำนวน ๕๑๗ แห่ง สังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕

จากการศึกษาถึงปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ทำให้เราทราบว่า มหาวิทยาลัยนั้นมีเป้าหมายผลิตบัณฑิตด้วยเหตุผล ดังนี้

๑. เพื่อสร้างบุคลากรทางศาสนา ในฐานะพุทธศาสตรบัณฑิตบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา เห็นความสำคัญในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม
๒. เพื่อสร้างบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ด้านศาสนา ปรัชญาธรรม คติธรรม
๓. เพื่อสร้างบุคลากรทางศาสนาให้มีศักยภาพเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ มีความเข้าใจศาสนา ปรัชญาและการเปรียบเทียบระหว่างศาสตร์ต่าง กับศาสนา
๔. เพื่อสร้างบุคลากรทางศาสนา ในฐานะพุทธศาสตรบัณฑิตให้มี ปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อ

พระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

จากการสำรวจพุทธศาสนิกชนบ้นชาติโดยสังเขปทำให้ทราบว่า พุทธศาสนิกชนบ้นชาติที่ยังอยู่ในสถานภาพพระสงฆ์มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์สูงสุดที่รองเจ้าคณะจังหวัดพิษณุโลก รองเจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นอกจากนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส เลขาเจ้าคณะพระสังฆาธิการ เป็นพระเลขานุการ ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นอาจารย์ เป็นครูสอนในสถานศึกษา ส่วนพุทธศาสนิกชนบ้นชาติที่อยู่ในสถานภาพคฤหัสถ์นั้นสังกัดอยู่ในส่วนงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งประกอบอาชีพส่วนตัว ส่วนราชการที่พุทธศาสนิกชนบ้นชาติสังกัดอยู่ให้เห็นได้ชัดคือ เป็นข้าราชการทหารฝ่ายอนุศาสนาจารย์กองทัพภาคที่ ๓ ประกอบด้วยค่าสมเด็จพระนเรศวร ค่าพระบรมไตรโลกนาถ ค่าเอกาทศรถ นอกจากนี้ยังมีเรือนจำกลาง ครูในโรงเรียน วิทยาลัย อาจารย์ในมหาวิทยาลัย และชีพอิสระอื่น ๆ รวมทั้งที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์แล้วมีมากกว่า ๑๐๐ รูป / คน รวมทั้งพุทธศาสนิกชนบ้นชาติที่อยู่จังหวัดใกล้เคียงจังหวัดพิษณุโลกซึ่งไปมาร่วมกิจกรรมแล้วมีมากกว่า ๒๐๐ รูป / คน ถือได้ว่าจำเป็นต้องสำรวจติดตาม และทำสถิติบันทึกเป็นข้อมูลต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ถ้าถามว่าทำไมทำวิจัยเรื่องเฉพาะที่พิษณุโลกเท่านั้น คำตอบก็คือว่า ในฐานะที่วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชมีอายุกาลมาแล้ว ๘ ปี โดยผลิตพุทธศาสนิกชนบ้นชาติสาขาปรัชญา สาขาภาษาอังกฤษ ทั้งหมด ๔ รุ่น รวมแล้ว ๑๓๕ รูป นับว่าฐานรองรับงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี และเหมาะสมที่เป็นศูนย์กลางประสานงานพุทธศาสนิกชนบ้นชาติภาคเหนือตอนล่างได้ และในการนี้ผู้วิจัยเรื่องนี้เป็นอาจารย์ประจำการของวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชนี้ด้วย ในนามวิทยาลัยสงฆ์แล้วก็ยินดีที่จะรับหน้าที่ประสานงานนี้ให้ดี

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย :

๑.๒.๑ เพื่อสำรวจสถานภาพของพุทธศาสนิกชนบ้นชาติในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๒.๒ เพื่อสำรวจบทบาทของพุทธศาสนิกชนบ้นชาติในจังหวัดพิษณุโลก ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านอบรมธรรมแก่เยาวชน ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และด้านสาธารณสงเคราะห์

๑.๒.๓ เพื่อรวบรวมขึ้นทะเบียน ทำสถิติ เป็นข้อมูลการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป

๑.๓ ขอบเขตการศึกษาและข้อจำกัดของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหาและประชากร คือศึกษาเฉพาะบทบาทของพุทธศาสตรบัณฑิต ทั้งที่ดำรงสถานภาพเป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ที่มีอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั่วประเทศ โดยมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่กรุงเทพมหานคร วิทยาเขต ๑๐ แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ ๕ แห่ง และห้องเรียนฯ อีก ๕ แห่ง

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการวิจัยตามกำหนดสัญญาของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๑ ปี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๘ - กันยายน ๒๕๔๙

๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง ภาระงาน ภารกิจ หน้าที่ของแต่ละบุคคลที่ต้องปฏิบัติตนทั้งต่อตนเองและคนอื่น บทบาท เป็นการกระทำที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ ในที่นี้ กำหนดให้พุทธศาสตรบัณฑิตมีบทบาทใน ๔ ด้าน คือ บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยมีส่วนร่วมในการเข้าสอน อบรม ให้การสนับสนุนด้วยปัจจัย วัตถุอุปกรณ์ ตั้งศูนย์สงเคราะห์ในด้าน การเงิน การอบรม บทบาทด้านอบรมธรรมแก่เยาวชน โดยมีส่วนร่วมในการทำค่ายอบรมธรรม ทำโครงการค่ายคุณธรรม โครงการตอบปัญหาธรรมะ โครงการเข้าวัดฟังธรรมในวันพระ วันสำคัญทางศาสนา บทบาทในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนามีแห่เทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์ ตั้งศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมในชุมชน ตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยมีส่วนร่วมจัดทำศาลาพักร้อน สร้างบ่อน้ำ จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา จัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ สนับสนุนจัดลานวัด ลานธรรม ลานบันเทิงธรรม

พุทธศาสตรบัณฑิต หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร “พุทธศาสตรบัณฑิต” เป็นการเรียกตามชื่อของหลักสูตรมหาวิทยาลัยสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกสาขาวิชา ในระดับปริญญาตรีนี้ชื่อปริญญาว่า พุทธศาสตรบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.บ. ส่วนจะเป็นสาขาใดนั้นก็ระบุชื่อของหลักสูตร เช่น หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ชื่อภาษาอังกฤษว่า Bachelor of Arts in Philosophy ในระดับปริญญาโท ชื่อปริญญาว่าพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.ม. ในระดับปริญญาเอก ชื่อปริญญาว่าพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.ด.

พิษณุโลก หมายถึง เขตปกครองของกระทรวงมหาดไทยในระดับจังหวัด ที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ในปัจจุบัน มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นศูนย์กลางประวัติศาสตร์ การคมนาคม การศาสนา หน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลกมี

ความสำคัญทางประวัติอย่างไรรันนั้น นั่นก็คือว่า เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธชินราช เป็นสถานที่พระราชสมภพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ พระราชวังจันทน์ ในอดีตปลายกรุงศรีอยุธยา จังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองหลวงของประเทศในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นจังหวัดที่พระมหาธรรมราชาลิไท รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงสุโขทัยเสด็จมาสร้างเมือง ตั้งชื่อเมือง สร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ และสร้างพระพุทธชินราช

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ จะได้ทราบสถานภาพของพุทธศาสนับัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๕.๒ จะได้ทราบบทบาทของพุทธศาสนับัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลกในบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านอบรมธรรมแก่เยาวชน ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและด้านสาธารณสงเคราะห์

๑.๕.๓ จะได้รวบรวมขึ้นทะเบียน ทำสถิติ เป็นข้อมูลการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป

บทที่ ๒

แนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพุทธศาสนบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยถึงบทบาท หรือหน้าที่ ภารกิจ ภาระงานตำแหน่ง ฐานะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และ ทุกวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียนฯ ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด พิษณุโลก ในการนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น

๒.๑ ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนบัณฑิต

๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการอบรมธรรมแก่ หรือเยาวชน ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และด้านสาธารณสงเคราะห์

๒.๔ แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตาม การจัดทำเบียนและสถิติ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๑.๑ องค์สถาปนา^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์จักรี เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี (พระองค์เจ้ารำเพยภมราภิรมย์) มีพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอังคาร เดือน ๑๐ แรม ๓ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๖๕ พระองค์เป็นพระราชปิโยรสที่สนิทสนมหา ของสมเด็จพระบรมชนกนาถมาแต่ทรงพระเยาว์โปรดให้เสด็จอยู่ใกล้ชิดพระองค์เสมอ แม้ในเวลาเสด็จประพาสหัวเมืองใกล้หรือ

---

^๑ สืบค้นจาก website mcu.ac.th ในส่วนองค์สถาปนา /ข้อมูลเรื่องมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ไกลก็โปรดให้โดยเสด็จด้วยทุกครั้ง พอทรงพระเจริญขึ้นก็ได้รับสนองพระบรมราชโองการในพระราชกิจใหญ่น้อยต่างพระเนตรพระกรรณตลอดรัชกาล

สำหรับการศึกษาวิชาทั้งปวง พระองค์ทรงเล่าเรียนในสำนักพระเจ้าอัยยิกาเชอกรม หลวงวรเสฐสุตา ซึ่งเป็นขัตติยานารี ทรงรอบรู้ทั้งอักษรสมัยและโบราณราชประเพณี นอกจากนี้ก็ทรงศึกษาวิชาการต่าง ๆ ซึ่งนับถือกันในสมัยนั้นว่า สมควรแก่พระราชกุมารทุกอย่าง เช่น ภาษามคธ ทรงมีพระปริยัติธรรมชาดา (เปี่ยม) เมื่อยังเป็นหลวงราชาภิรมย์ กรมราชบัณฑิต เป็นพระอาจารย์การยิงปืนไฟ ทรงศึกษาในสำนักพระยาอภัยสรเพลิง (ศรี) วิชามวยปล้ำ กระบี่กระบอง ทรงศึกษากับหลวงพลโยธานุโยค (รุ่ง) วิชาอศวกกรรม ทรงศึกษาในสำนักหม่อมเจ้าสิงหนาท ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ และวิชาชกกรรม ทรงศึกษากับสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระยาบราบปรปักษ์ แต่วิชารัฐาภิบาลราชประเพณี และโบราณคดีทั้งปวง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ ทรงศึกษาโดยพระองค์เองตลอดมา

๒.๒.๒ การพัฒนาการของมหาวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้นโดยโปรดเกล้าให้ย้ายสถานที่บอกพระปริยัติธรรมจากเก๋งหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ไปตั้งที่วัดมหาธาตุเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ และโปรดให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็นครั้งแรกที่ใช้คำว่า “วิทยาลัย” โดยเปิดสอนเป็นทางการเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๓๒ ต่อมาทรงมีพระหัตถเลขาลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๔๓๕ ถึงพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ปรารภที่เปลี่ยนนาม “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ตั้งอยู่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

ตามมติของมหาเถรสมาคมประกาศลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๔๔๐ ณ มีมติให้มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดดำเนินการศึกษาในรูปแบบของมหาวิทยาลัย โดยระยะแรกได้เปิดดำเนินการในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนให้พร้อมสำหรับระดับอุดมศึกษาต่อมาได้ดำเนินการเปิดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๔๑ เปิดคณะพุทธศาสตร์ เป็นคณะแรก

พ.ศ. ๒๕๐๕ เปิดสอนคณะครุศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๐๖ เปิดสอนคณะเอเชียอาคเนย์

พ.ศ. ๒๕๐๖ เปิดสอนหลักสูตรแผนกอบรมครูศาสนศึกษาในระดับประกาศนียบัตร

พ.ศ. ๒๕๑๖ เปิดสอนคณะมานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๒๖ เปิดสอนคณะสังคมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๒๑ เริ่มขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค เริ่มตั้งวิทยาเขตแห่งแรกที่จังหวัดหนองคาย และได้ขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ ที่มีความพร้อมด้านบุคลากรงบประมาณ อาคารสถานที่ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิทยาเขตในกำกับดูแลทั่วประเทศ ๑๐ แห่ง คือ

๑. วิทยาเขตหนองคาย ตั้งอยู่ที่วัดศรีชะเกษ อ. เมือง จ. หนองคาย จัดตั้งเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑

๒. วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่วัดแจ้ง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช จัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

๓. วิทยาเขตเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่วัดสวนดอก อ. เมือง จ. เชียงใหม่ จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๗

๔. วิทยาเขตขอนแก่น ตั้งอยู่ที่วัดธาตุเมืองเก่า อ. เมือง จ. ขอนแก่น จัดตั้งเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๕. วิทยาเขตนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่บ้านหัวถนน ถนนชาติพัฒนา ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จัดตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๖. วิทยาเขตอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่วัดมหาวันาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี จัดตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๘

๗. วิทยาเขตแพร่ ตั้งอยู่ที่วัดพระบาทมิ่งเมือง อ. เมือง จ. แพร่ จัดตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

๘. วิทยาเขตสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่วัดศาลาลอย อ. เมือง จ. สุรินทร์ จัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

๙. วิทยาเขตพะเยา ตั้งอยู่ที่วัดศรีโคมคำ อ. เมือง จ. พะเยา จัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

๑๐. วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส ตั้งอยู่ที่วัดมหาสวัสดิ์ฉิมพลี อ. พุทธมณฑล จ. นครปฐม จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

พ.ศ. ๒๕๒๖ มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีใหม่ โดยลดจำนวนหน่วยกิตจาก ๒๐๐ หน่วยกิต ให้เหลือเพียง ๑๕๐ หน่วยกิต และปรับปรุงระบบการบริหารวิชาการใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ๔ คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์^๑

^๑ สืบค้นจาก website mcu.ac.th ในส่วนประวัติ / มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ ๕ แห่ง คือ

๑. พ.ศ. ๒๕๔๐ ตั้งวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๒. พ.ศ. ๒๕๔๐ ตั้งวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
๓. พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งวิทยาลัยสงฆ์นครพนม
๔. พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งวิทยาลัยสงฆ์เลย
๕. พ.ศ. ๒๕๔๘ ตั้งวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

สถาบันสมทบ ๓ แห่งคือ

๑. วิทยาลัยพุทธศาสนาดองกุก ซอนบอบ สาธารณรัฐเกาหลี
๒. มหาปัญญาวิทยาลัย วัดถาวราราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
๓. มหาวิทยาลัยสงฆ์ชินจู สาธารณรัฐประชาชนจีน (ไต้หวัน)

บัณฑิตวิทยาลัย (กรุงเทพ และอีก ๒ ห้องเรียน)

๑. บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐) ส่วนกลาง
  - ๑.๑ ระดับปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา
  - ๑.๒ ระดับปริญญาโท ๒ สาขา คือ สาขาบาลี และสาขาพระพุทธศาสนา
  - ๑.๓ หลักสูตรนานาชาติ สาขาพระพุทธรศึกษา
๒. ห้องเรียนบัณฑิตวิทยาลัย สาขาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ห้องเรียนบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตเชียงใหม่

ห้องเรียนสมทบมหาวิทยาลัยอีก ๕ แห่ง คือ

๑. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด วัดสระทอง
๒. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์ วัดไพโรสณฑ์ศักดิ์คาราม อำเภอหล่มสัก
๓. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดสิงห์บุรี วัดพิบูลทอง
๔. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดศรีสะเกษ วัดสระกำแพงใหญ่
๕. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดน่าน วัดพระธาตุแช่แห้ง
๖. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดปัตตานี วัดมูจลินทวาปีวิหาร
๗. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี วัดพัฒนาราม

๘. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดกาญจนบุรี วัดไชยชุมพลชนะสงคราม
 ๙. โครงการขยายห้องเรียนจังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว

การรับรองปริญญาบัตรและสถานะของมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๗ รัฐบาล โดยการนำของ ฯพณฯ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ได้ดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา โดยรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วประกาศใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นต้นมา มีผลทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีศักดิ์และสิทธิแห่งปริญญา เช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับเดียวกันจากสถาบันการศึกษาอื่นๆที่รัฐให้การรับรอง

พ.ศ. ๒๕๓๔ มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาที่วัดศรีสุदारาม เขตบางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ศึกษาของนิสิตปีที่ ๑ - ๔ ของคณะครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานได้ออกระเบียบคณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ว่าด้วยการจัดการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษาและการบริหารให้เป็นไปตามระบบสากล

พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐบาล โดยการนำของ ฯพณฯ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ได้เสนอให้รัฐสภาตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่งผลให้มหาวิทยาลัย มีพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ในกำกับของรัฐบาลและเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ เน้นจัดการศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ปรัชญาของมหาวิทยาลัย

ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม

ปณิธานมหาวิทยาลัย

เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยตั้งเป้าหมายส่งเสริมการศึกษาแก่นิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนี้ไว้ในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบริการวิชาการแก่สังคม ถือเป็นภาระงานสำคัญของมหาวิทยาลัยนี้

พันธกิจมหาวิทยาลัย

ผลิตบัณฑิต วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนา บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์มหาวิทยาลัย

๑. พัฒนามหาวิทยาลัยให้สามารถปฏิบัติการหลัก ทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาวิชาการ การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชนและการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำสถาบันพระพุทธศาสนา สังคม และประเทศไทยไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์

๒. พัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้ป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการศึกษา วิจัยพุทธธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

๓. พัฒนาสถานภาพ ปรับโครงสร้าง และระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยให้กะทัดรัด มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ตามแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย

๔. พัฒนาคุณภาพนิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนาและสังคม

๕. พัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และ ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ๕ ประการ คือ

๕.๑ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส

๕.๒ ใฝ่รู้ใฝ่คิด

๕.๓ เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา

๕.๔ มีความสามารถในการแก้ปัญหา

๕.๕ มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา

๕.๖ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

๕.๗ รู้ทำทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕.๘ มีโลกทัศน์กว้างไกล

๕.๙ มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

ระบบการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๔ ปี ไม่เกิน ๖ ปี เป็นระบบทวิภาค (semester) ภาคเรียนละไม่ต่ำกว่า ๑๖ สัปดาห์ หน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า ๑๕๐ หน่วยกิต เกรดเฉลี่ยสำเร็จการศึกษาตลอด ๔ ปี ๒.๐๐ ขึ้นไป

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

ก. หลักสูตร / โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

(หลักสูตรที่สังกัดคณะพุทธศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)

หมวดวิชา	จำนวนหน่วยกิต
๑. วิชาศึกษาทั่วไป	๓๐
๒. หมวดวิชาเฉพาะ	๑๑๔
๒.๑ วิชาแกนพระพุทธศาสนา	๕๐
๒.๒ วิชาเฉพาะด้าน	๖๔
๓. หมวดวิชาเลือกเสรี	๖
รวม	๑๕๐

ข. หลักสูตร / โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรที่สังกัดคณะครุศาสตร์)

หมวดวิชา	จำนวนหน่วยกิต
๑. วิชาศึกษาทั่วไป	๓๐
๒. หมวดวิชาเฉพาะ	๑๑๔
๒.๑ วิชาแกนพระพุทธศาสนา	๕๐
๒.๒ วิชาเฉพาะด้าน	๖๔
๒.๒.๑ วิชาชีพครู	๓๐
๒.๒.๒ สาขาวิชาเอก	๓๔
๓. หมวดวิชาเลือกเสรี	๖
รวม	๑๕๐

การประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน มี

- บรรยาย / อภิปราย
- งานมอบหมาย / รายงาน
- ความสนใจกิจกรรมเสริมหลักสูตร / พฤติกรรม / จิตวิสัย

สัดส่วนการประเมินผล (คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน)

- วัดผลจากรายงาน / ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	๑๐	คะแนน
- วัดผลจากงานมอบหมาย	๑๐	คะแนน
- ทดสอบระหว่างภาค	๒๐	คะแนน
- สอบปลายภาค	๖๐	คะแนน

มาตรฐานการวัดผล

เกรด	A	คะแนน	๘๐-๑๐๐	ดีเยี่ยม
เกรด	B+	คะแนน	๗๕-๗๙	ดีมาก
เกรด	B	คะแนน	๗๑-๗๔	ดี
เกรด	C+	คะแนน	๖๕-๗๐	ค่อนข้างดี
เกรด	C	คะแนน	๖๑-๖๔	พอใช้
เกรด	D+	คะแนน	๖๕-๖๐	ค่อนข้างพอใช้
เกรด	D	คะแนน	๖๐-๖๔	อ่อน
เกรด	F	คะแนนตก	ได้คะแนนต่ำกว่า ๖๐	
เกรด	S	คะแนนผ่าน	๖๐ คะแนนในรายวิชาที่ไม่นับหน่วยกิต	
เกรด	U	คะแนนไม่ผ่าน	๖๐ คะแนนในรายวิชาที่ไม่นับหน่วยกิต	
เกรด	I	ผลการเรียน	คะแนนยังไม่สมบูรณ์ รอการแก้ไข	

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

๑. ภาคการศึกษาปกติ

- ผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สายปริยัติสามัญ หรือ สายสามัญ หรือ
- ผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เทียบเท่า (ป.วช., กศ.น., ป.ช. ๕)

๒. ภาคการศึกษาพิเศษ / พระสังฆาธิการ / ครูสอนปริยัติธรรม

- เป็นผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สายสามัญหรือสายเทียบเท่า และ
- เป็นพระสังฆาธิการ ที่ได้รับแต่งตั้งมาแล้ว ๓ ปี หรือ
- เป็นครูสอนปริยัติธรรม ที่ได้รับแต่งตั้งมาแล้ว ๓ ปี
- สอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค

โครงสร้างการบริหาร

๒.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับพุทธศาสตรบัณฑิต

การที่เรียกผู้สำเร็จการศึกษาว่า “พุทธศาสตรบัณฑิต” นั้น เป็นการเรียกตามชื่อของหลักสูตรมหาวิทยาลัย คือหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกสาขาวิชา ในระดับปริญญาตรีนี้เรียกว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.บ. ส่วนจะเป็นสาขาใดนั้นก็จะเป็นไปตามชื่อของหลักสูตร เช่น หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ชื่อภาษาอังกฤษว่า Bachelor of Arts in Philosophy ในระดับปริญญาโท ชื่อว่า พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.ม. ในระดับปริญญาเอก ชื่อว่า พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต ใช้อักษรย่อว่า พธ.ด.

เอกลักษณ์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตจะมีหน่วยกิตตลอดการศึกษาภาคทฤษฎี ๔ ปีจำนวน ๑๕๐ หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นวิชาการทั่วไป ๓๐ หน่วยกิต วิชาเฉพาะด้าน ๖๔ หน่วยกิต

วิชาเลือกเสรี ๖ หน่วยกิต วิชาแกนพระพุทธศาสนา ๕๐ หน่วยกิต โดยเฉพาะวิชาธรรมะภาคปฏิบัตินั้นมีถึง ๑๔ หน่วย ๗ ภาคการศึกษา และต้องออกปฏิบัติธรรมประจำปี ๑๐ วัน นับได้ว่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนามากเมื่อเทียบกับวิชาการศึกษาทั่วไป นอกจากนี้ยังมีวิชาภาษาบาลีไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต ด้วยเหตุที่ต้องเรียนวิชาแกนพระพุทธศาสนาจำนวนมากและผู้เรียนมีความรู้ในด้านศาสนาเป็นอย่างดีนี้เอง จึงเรียกผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ว่า “พุทธศาสตรบัณฑิต”

๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นสิ่งที่ทุกคนมี เป็นการแสดงออกโดยทางกายภาพและความคิดวางแผนเป็นการกระทำของบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ในสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับและลักษณะต่าง ๆ เมื่อว่าโดยหลักการแล้ว บทบาทมี ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ บทบาทโดยธรรมชาติ ที่ต้องปฏิบัติต่อกันโดยสายเลือดบ้าง โดยภาระหน้าที่ที่ติดมาแต่กำเนิด เช่น พ่อแม่กับลูก หรือโดยอาชีพ เช่น ครูกับนักเรียน รัฐบาลกับพลเมือง ผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับระบบรัฐสภา สมณพราหมณ์กับบุคคลที่อยู่ครองเรือน และบทบาทที่สังคมแต่งตั้งให้ มอบหมายหรือกำหนดให้ โดยให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรในระดับต่าง ๆ ให้เป็นกรรมการโดยตำแหน่งหรือโดยแต่งตั้งมีภารกิจ มีหน้าที่รับผิดชอบนั้น ๆ เป็นระยะถาวรหรือชั่วคราว เช่น การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้อำนวยการวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัย รวมทั้งบทบาทของพระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ เช่น เป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นต้น

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร กล่าวว่า บทบาท คือการกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่อยู่ในสถานภาพนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Linto ที่กล่าวว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพ เป็นนามธรรม หมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ในขณะที่ ดอยส์ แอน เคราส์ กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เรารู้สึกได้และสังเกตได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจพิจารณาได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Prescribed Role) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในขณะที่เป็นประธานกลุ่ม เป็นสมาชิกในกลุ่ม เป็นต้น

๒. บทบาทที่รับรู้จากตำแหน่ง (Subjective Role) เป็นบทบาทที่คนรับรู้จากตำแหน่งของตนเองในขณะที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น เมื่อเป็นหัวหน้า แม่ พ่อ ครู เป็นต้น

๓. บทบาทที่คนในสังคมกำหนดขึ้น (Enacted Role) เป็นบทบาทที่บ่งบอกพฤติกรรมอันแน่ชัดของบุคคล เช่น ผู้หญิงต้องทำอะไรในฐานะแม่บ้าน ตำรวจต้องทำอะไรในฐานะเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นต้น

๒.๔ แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตาม การจัดทำทะเบียนและสถิติ

ว่าโดยหลักการแล้ว “การติดตาม เป็นการทำความกิจกรรมนั้น ๆ ที่ต่อเนื่องอย่างมีระบบ ไม่ให้ขาดช่วง” จะเห็นได้ว่า การที่เราได้รับรู้เรื่องราวในอดีตว่า กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา ดำเนินการปกครองมาอย่าง วิถีชีวิตของคนในสมัยนั้นเป็นอย่างไร การจัดการศึกษาเป็นลักษณะอย่างไรนั้น ก็เพราะมีการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากเอกสาร การบอกเล่า สารคดี ในรูปแบบของประวัติศาสตร์ที่ มิฉะนั้น หากขาดช่วงตอนไปก็จะทำให้เราลำดับไม่ได้ เหมือนการต่อจิ๊กซอว์ก็จะไม่สมบูรณ์

การติดตามเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดทำฐานข้อมูลของทุกสถาบัน ทุกองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงานการศึกษาด้วยแล้ว ต้องยอมรับว่ามีเม็ดเงินเรื่องนี้เป็นชิ้นเป็นอันทีเดียว เริ่มจากที่มหาวิทยาลัยผลิตครูแล้วติดตามประเมินการสอน การติดตามคุณภาพของนักเรียน การติดตามการบริหารจัดการที่ครูคนนั้นเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง และผลที่ปรากฏออกมาโดยภาพรวมเป็นไปในเชิงลบหรือบวก แม้กระนั้น สถานศึกษาจะต้องติดตามให้คะแนนเริ่มจากห้องพักครู โต๊ะนั่งทำงานของครู เป็นการติดตามเพื่อประเมินในรูปของกิจกรรม ๕ ส คือ สะอาด สะอาด สะดวก สุขลักษณะ และสร้างนิสัย (ให้มีทัศนคติที่ดี)

ดังนั้น การติดตาม ถือเป็น case study อย่างหนึ่ง ที่เป็นบทบาททั้งของผู้ติดตามประเมิน และผู้ถูกติดตามประเมิน เพื่อให้ได้รู้ถึงว่าบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้นั้น อย่างเช่นผลการวิจัยเรื่องบทบาทของวัดพัฒนาตัวอย่างกับวัดในภาคกลาง ซึ่งพบว่า “วัดนั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยมีบทบาทช่วยเหลือในด้านการพัฒนาจิตวิญญาณอย่างเด่นชัดมากและได้ดำเนินการมาจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนบทบาทมากขึ้นกว่าเดิม”^๑

การติดตามนี้ เป็นการติดตามที่มีเป้าหมายเช่นเดียวกันกับการติดตามเพื่อจะประเมินผลประกันคุณภาพ นั่นคือเป็นการติดตามเพื่อให้รู้บทบาท หน้าที่ ภารกิจ ภาระงาน รวมถึงสถานภาพของพุทธศาสนบัณฑิตแล้วขึ้นทะเบียน ทำสถิติ และเพื่อเป็นฐานข้อมูลการศึกษา การวิจัยของวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป

---

^๑ พระมหาสมชาย เข็มสะอาด, บทบาทของวัดพัฒนาตัวอย่างในการช่วยเหลือสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพมหานคร กับวัดในภาคกลาง, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้าบทคัดย่อ.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ ระพีณ ชูชื่น ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมทั้งด้านการสั่งสอนอบรม การสนับสนุนกิจกรรม การให้คำแนะนำปรึกษา และเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยพบว่าทุกด้านของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ พระสงฆ์ส่วนมากเคยเข้าร่วมและสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิให้ทุน^๑

๒.๕.๒ ประเสริฐ คาคสนิท ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการโรงเรียนในมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ” โดยมีวัตถุประสงค์ คือเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูปฏิบัติการสอน และกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูปฏิบัติการสอน และกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังกับกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังให้คณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานในระดับมากในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การให้ความชอบของแผนปฏิบัติการ และการแต่งตั้งที่ปรึกษาการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาได้แสดงบทบาทของตนในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนมีบทบาทค่อนข้างน้อย จึงทำให้บทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติงานจริงของคณะกรรมการโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจึงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๒

๒.๕.๓ โสภาค ภู่ดอก ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

---

^๑ ระพีณ ชูชื่น, การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า บทคัดย่อ.

^๒ ประเสริฐ คาคสนิท, การศึกษาบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการโรงเรียนในมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒), หน้า บทคัดย่อ.

๑) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖

๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖ ตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่ต่างกัน

๓) เพื่อรวบรวมปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖

ผลการศึกษาพบว่า ๑) ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน ด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมในศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖ อยู่ในระดับปานกลาง ๒) พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางแผนกธรรมต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมเอก มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชน มากกว่านักธรรมตรีและนักธรรมโท ๓) พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางแผนกบาลีต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๔) พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๕) พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชน ด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์มากกว่า ๑๐ ปี มีระดับบทบาทในการพัฒนาเยาวชน มากกว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า ๕ ปี และพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ ๕-๑๐ ปี มีระดับบทบาทในการพัฒนาเยาวชน มากกว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า ๕ ปี ๖) ปัญหาอุปสรรคของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน ด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ ขาดเอกสารในการศึกษาค้นคว้า ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการดำเนินการ มีภารกิจอื่นมากทำให้ไม่มีเวลาในการดำเนินการ และเนื้อหาสาระมากแต่มีเวลาสอนน้อย^๑

๒.๕.๔ พระวิเชียร สีนานบุตร ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีพระธรรมมหาวีรานุวัตร วัดไร่จิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม” โดยมี

^๑ โสภาค กุ่ดอก, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคที่ ๑๖, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๑), หน้า บทคัดย่อ.

วัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษากรณีพระธรรม มหา
 วิจารณ์ วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยที่เอื้อและที่เป็น
 อุปสรรคต่อบทบาทในการพัฒนาสังคม

ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมมหาวิจารณ์ เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกื้อหนุนต่อการ
 พัฒนาสังคม โดยมีบทบาทด้านการปกครอง การศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ การเผยแพร่
 สาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการทำนุบำรุง
 สิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาผลกระทบ จนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป ซึ่งได้ส่งผลต่อ การพัฒนา
 สังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม^๑

๒.๕.๕ พิบูลย์พันธ์ สาทอง. ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทด้านการศึกษา
 ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุตรธานี จังหวัดอุตรธานี” ผลการศึกษา
 พบว่า

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลางทั้งในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยทั่วไป และการช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของ
 โรงเรียนรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง องค์การบริหารส่วน
 ตำบลมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการจัดงบประมาณ
 และความรู้ การจัดสรรงบประมาณให้ได้น้อยและเห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วนนัก
 องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรมีส่วนร่วมดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ควร
 สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้สมาชิกสภาองค์การ
 บริหารส่วนตำบลคนใดคนหนึ่งเป็นกรรมการ โรงเรียน โดยตำแหน่งและควรจัดการศึกษาระดับก่อน
 ประถมศึกษา แต่เห็นว่าไม่ควรจะมีหน้าที่จัดการศึกษาเพราะเห็นว่ามิโรงเรียนของรัฐและเอกชนอยู่
 แล้ว

๒) เพื่อให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัด
 ฝึกอบรมสัมมนาบทบาทด้านการศึกษาของสมาชิก และควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้

---

^๑ พระวิเชียร สี่หาบุตร, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีพระธรรมมหาวิจารณ์
 วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๗), หน้า บทคัดย่อ.

ชัดเจนและควรตั้งกลุ่มสนใจช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของท้องถิ่น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควรมีบุคลากรด้านการศึกษาเป็นของตนเองโดยเฉพาะ^๑

วิฑูรย์ กสิผล ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามทัศนะของพระสังฆาธิการ ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารการศึกษา ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามทัศนะของพระสังฆาธิการ ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารการศึกษา ในด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ และด้านส่งเสริมและรักษาสุขภาพอนามัย

ผลการวิจัยพบว่า ๑) พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ และด้านส่งเสริมและรักษาสุขภาพอนามัย ได้มากยิ่งขึ้น ๒) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างกันในด้านส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามทัศนะของพระสังฆาธิการ ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารการศึกษา^๒

๒.๕.๖ กิรติ ศรีวิเชียร ได้ทำการศึกษา เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามความคาดหวังของพระสงฆ์ ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์และนักเรียน โดยผลการศึกษาพบว่า ทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่า พระสงฆ์ควรจะเข้าไปมีบทบาทในเรื่อง การอบรมจริยธรรม โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาแสดงแก่นักเรียน เพื่อสามารถไปปฏิบัติได้จริง

^๑ พิบูลย์พันธ์ สาทอง, ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒), หน้า บทคัดย่อ.

^๒ วิฑูรย์ กสิผล, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๑), หน้า บทคัดย่อ.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาบทบาทพุทธศาสนบัตินิตในจังหวัดพิษณุโลกนี้ มีจุดประสงค์สำรวจบทบาทของพุทธศาสนบัตินิตในจังหวัดพิษณุโลก สํารวจสถานภาพของพุทธศาสนบัตินิตในจังหวัดพิษณุโลก และรวบรวมขึ้นทะเบียน ทำสถิติเป็นศูนย์การศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ตลอดทั้งการบริการข้อมูลแก่สาธารณชน ในการวิจัยดังกล่าวในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ถามที่เก็บได้ทั้งหมด ๑๐๓ ชุด จาก ๑๕๐ ชุด ใน ๔ ตอน ซึ่งทำให้ทราบสถานภาพและบทบาทต่าง ๆ ของพุทธศาสนบัตินิตตามวัตถุประสงค์ในตอนต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นส่วนข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วยสถานภาพ อายุ สมณศักดิ์ การศึกษา

ตอนที่ ๒ เป็นส่วนของบทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ บทบาทต่อท้องถิ่น และบทบาทต่อการศึกษาในฐานะต่าง ๆ มีการเป็นครูสอน เป็นกรรมการโรงเรียน และการให้ความอุปถัมภ์

ตอนที่ ๓ เป็นส่วนของบทบาทที่มีต่อสังคมที่บัตินิตปฏิบัติจริงใน ๔ บทบาท ประกอบด้วย บทบาทการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทด้านการอบรมธรรมหรืออบรมเยาวชน บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และบทบาทด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ในส่วนนี้มี ๕ คําถาม แต่ละคําถามนั้นมี ๕ ระดับคือ ระดับ ๕ หมายถึงมากที่สุด ระดับ ๔ หมายถึงมาก ระดับ ๓ หมายถึงปานกลาง ระดับ ๒ หมายถึงน้อย และระดับ ๑ หมายถึงน้อยที่สุด ต่อจากนี้ไปเป็นการแยกวิเคราะห์กลุ่มประชากรด้วยจำนวนและเป็นร้อยละ

ตอนที่ ๔ เป็นส่วนสอบถามถึงปัญหา และข้อเสนอแนะในบทบาทที่พุทธศาสนบัตินิตมีต่อคณะสงฆ์ สังคม และท้องถิ่นนั้น ๆ

ต่อไปนี้เป็นแสดงตารางบทบาท ๔ ด้านจากแบบสอบถามจากพุทธศาสนบัตินิต ซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพโดยรวมจากจำนวนพุทธศาสนบัตินิตต่อแต่ละบทบาทในด้านหรือส่วนต่าง ๆ พร้อมคิดเป็นร้อยละจากสถานภาพ บทบาท สถานบันที่พุทธศาสนบัตินิตสำเร็จการศึกษาด้วย

ตอนที่ ๑ สถานภาพของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ ๔.๑

แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรตามสถานภาพต่าง ๆ ของทั้งพุทธศาสนิกชนที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพุทธชินราชและจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่อื่น ๆ ดังนี้

ลักษณะกลุ่มประชากร	จำนวน	พ.บ.ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช		พ.บ.ที่จบจากมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ					
- พระภิกษุสงฆ์	๖๖	๔๕	๖๘.๑๘	๒๑	๓๑.๘
- กฤหัสถ์	๓๗	๑	๒.๗	๓๖	๕๔.๕๔
รวม	๑๐๓	๔๖ (๔๔.๖)		๕๗ (๕๕.๓๓)	
พระสงฆ์/สมณศักดิ์					
- พระราชาคณะ	๑	-	-	๑	๑๐๐.๐
- พระครูสัญญาบัตร	๕	๔	๘๘.๘๘	๕	๕๕.๕๕
- พระฐานานุกรม	๗	๔	๕๗.๑๔	๓	๔๒.๘
- พระเปรียญธรรม	๒๒	๑๓	๕๙.๐๙	๙	๔๐.๙๐
- พระภิกษุสงฆ์ทั่วไป	๒๗	๒๐	๗๔.๐๗	๗	๒๕.๙๐
รวม	๖๖	๔๑ (๖๔.๐๖)		๒๕ (๓๗.๘)	
กฤหัสถ์					
- รับราชการ	๑๗	๑	๕.๘	๑๖	๙๔.๑๑
- ไม่รับราชการ	๒๐	-	-	๒๐	๑๐๐.๐
รวม	๓๗	๑ (๒.๗)		๓๖ (๙๗.๓)	
อายุ (พระสงฆ์)					
- อายุต่ำกว่า ๒๕ ปี	๑๐	๑๐	๑๐๐.๐	-	-
- อายุ ๒๕ - ๔๐ ปี	๓๔	๒๖	๗๖.๔๗	๘	๒๓.๕๒
- อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๑๑	๕๐.๐	๑๑	๕๐.๐
รวม	๖๖	๔๗ (๗๑.๒๑)		๑๙ (๒๘.๗๙)	
อายุ (กฤหัสถ์)					
- อายุต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒	๑	๕๐.๐	๑	๕๐.๐
- อายุ ๒๕ - ๔๐ ปี	๑๘	-	-	๑๘	๑๐๐.๐
- อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป	๑๗	-	-	๑๗	๙๔.๘๘
รวม	๓๗	๑ (๒.๗)		๓๖ (๙๗.๓)	

สถานภาพ

จากตารางที่ ๔.๑ ลักษณะทั่วไปของลักษณะกลุ่มประชากรในการศึกษา ในส่วนสถานภาพ เฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๖๘.๑๘ ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ร้อยละ ๓๑.๘ และเฉพาะภคหัตถ์ที่สำเร็จการศึกษาจากพุทธชินราช ร้อยละ ๒.๘ จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่อื่น ๆ ร้อยละ ๕๔.๕๔

สมณศักดิ์

จากตารางที่ ๔.๑ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรในการศึกษา ในส่วนสมณศักดิ์ มีดังนี้

พระราชกณะจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ (ไม่มี) และที่อื่น ๆ ร้อยละ ๑๐๐.๐
พระครูสัญญาบัตรจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๔๔.๔๔ และที่อื่น ๆ ร้อยละ ๕๕.๕๕

พระฐานานุกรมจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๕๗.๑๔ และที่อื่น ๆ ร้อยละ ๔๒.๘

พระเปรียญธรรมจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๕๘.๐๘ และที่อื่น ๆ ร้อยละ ๔๐.๑๐

พระภิกษุสงฆ์ทั่วไปจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๗๔.๐๗ และที่อื่น ๆ ร้อยละ ๒๕.๑๐

รวมทั้งสิ้นที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๖๔.๐๖ และที่อื่นอีก ร้อยละ ๓๗.๘

จากตารางที่ ๔.๑ พุทธศาสตรบัณฑิตที่เป็นภคหัตถ์ที่รับราชการ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๕.๘ และที่อื่นอีก ร้อยละ ๙๔.๑๑ ไม่รับราชการ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ (ไม่มี) และที่อื่นอีก ร้อยละ ๑๐๐.๐ รวมทั้งสิ้นที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (ไม่มี) และที่อื่นอีก ร้อยละ ๑๐๐.๐

อายุพระสงฆ์

จากตารางที่ ๔.๑ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐.๐ และที่อื่นอีก (ไม่มี) ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช อายุ ๒๕ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๗๖.๔๗ ที่อื่น ๆ ร้อยละ ๒๓.๕๒ อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๕๐.๐ ที่อื่น ๆ ร้อยละ ๕๐.๐ รวมทั้งสิ้น ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๗๑.๒๑ ที่อื่น ๆ ร้อยละ ๒๘.๗๙

อายุคฤหัสถ์

จากตารางที่ ๔.๑ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๕๐.๐ และที่อื่นร้อยละ ๕๐.๐ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช อายุ ๒๕ - ๔๐ ปี (ไม่มี) ที่อื่น ๆ ร้อย ละ ๑๐๐.๐ อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (ไม่มี) ที่อื่น ๆ ร้อย ๕๔.๔๔ รวมทั้งสิ้น ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อย ละ ๒.๘ ที่อื่น ๆ ร้อยละ ๙๗.๒๕

ตารางที่ ๔.๒

จำนวนและร้อยละของระดับวุฒิการศึกษาในระดับบัณฑิต (พธ.บ.) และสูงกว่า ของพุทธศาสนิกชน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช และจากมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น ๆ ที่อยู่ใน จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

ลักษณะกลุ่มประชากร	จำนวน	พธ.บ. ที่จบจาก วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช		พธ.บ. ที่จบจาก มหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิปริญญาตรี					
- พระสงฆ์	๔๑	๓๕	๕๕.๑๒	๒	๔.๕
- คฤหัสถ์	๒๖	๑	๓.๘๕	๒๕	๙๖.๑๕
รวม	๖๖	๔๐ (๓๐.๓๐)		๒๖ (๔๐.๐๐)	
วุฒิปริญญาโท					
- พระสงฆ์	๑๘	-	-	๑๘	๑๐๐.๐
- คฤหัสถ์	๕	-	-	๕	๑๐๐.๐
รวม	๒๓	-		๒๓ (๑๐๐.๐)	
วุฒิปริญญาเอก					
- พระสงฆ์	๓	-	-	๓	๑๐๐.๐
- คฤหัสถ์	๒	-	-	๒	๑๐๐.๐
รวม	๕	-		๕ (๑๐๐.๐)	

อนึ่ง พุทธศาสนิกชนบัณฑิต (พธ.บ.) ที่เป็นพระสงฆ์ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๕๕.๑๒ ที่อื่น ร้อยละ ๔.๕ คฤหัสถ์ สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๓.๘๕ ที่อื่น ร้อยละ ๙๖.๑๕ รวมทั้งสิ้น ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่สำเร็จจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ร้อยละ ๓๐.๓๐ จากที่อื่น ร้อยละ ๔๐.๐๐ นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนบัณฑิตจำนวน

หนึ่งที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ได้พัฒนาวุฒิการศึกษาของตนโดยเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต มีอัตรา ดังนี้

พุทธศาสตรบัณฑิตที่เป็นพระสงฆ์ ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากที่อื่น จำนวน ๑๘ รูป ร้อยละ ๑๐๐.๐ คฤหัสถ์จำนวน ๘ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ (ไม่มีวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช)

พุทธศาสตรบัณฑิตที่เป็นพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยอื่น จำนวน ๗ รูปสงฆ์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ คฤหัสถ์จำนวน ๒ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

ตอนที่ ๒

๒.๑ บทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ บทบาทต่อท้องถิ่น และบทบาทต่อการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ ๑.๒.๒

ตารางที่ ๔.๓

จำนวนและร้อยละของกลุ่มประชากรที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช และมหาวิทยาลัยสงฆ์จากที่อื่น ๆ จำแนกตามบทบาทต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะกลุ่มประชากร	จำนวน	พธ.บ.ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช		พธ.บ.ที่จบจากมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บทบาทต่อการปกครองคณะสงฆ์					
- เจ้าคณะตำบล	๖	๔	-	๒	๓๓.๓๓
- เจ้าคณะอำเภอ	-	-	-	-	-
- รองเจ้าคณะอำเภอ	๒	๑	๕๐.๐	๑	๕๐.๐
- เจ้าคณะจังหวัด	-	-	-	-	-
- รองเจ้าคณะจังหวัด	๑	-	-	๑	๑๐๐.๐
- รองเจ้าคณะภาค	๑	-	-	๑	๑๐๐.๐
- เจ้าอาวาส	๕	๖	๖๖.๗	๓	๕๐.๐
- รองเจ้าอาวาส	๕	๓	๖๐.๐	๒	๔๐.๐
- ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๓	๑	๓๓.๓๓	๒	๖๖.๗
รวม	๒๖	๑๔ (๕๓.๘)		๑๐ (๓๗.๒)	
- ไม่มีบทบาทด้านการปกครองคณะสงฆ์	๓๕	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
		๒๐	๕๗.๑๔	๑๕	๔๒.๘๖
บทบาทต่อท้องถิ่น		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- มีบทบาทด้านการปกครอง	๓๐	๒๐	๖๖.๗	๑๐	๓๓.๓๓
- ไม่มีบทบาทด้านการปกครอง	๗	๔	๕๗.๑๔	๓	๔๒.๘๖
รวม	๓๗	๖๔.๘		๓๕.๒	
บทบาทด้านการศึกษา (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- มีบทบาทด้านการศึกษา	๔๔	๒๐	๔๕.๔๕	๒๔	๕๔.๕๕
- ไม่มีบทบาทด้านการศึกษา	๕๕	๒๗	๔๙.๐๙	๒๘	๕๐.๙๐
รวม	๑๐๓	๔๗ (๔๕.๖)		๕๖ (๕๔.๓)	
- เป็นอาจารย์สอน	๔๐	๒๐	๕๐.๐	๒๐	๕๐.๐
- เป็นผู้บริหาร	๔	๓	๗๕.๐	๑	๒๕.๐
รวม	๔๔	๒๓ (๕๒.๒๗)		๒๑ (๔๗.๗๓)	

อนึ่ง จากตารางที่ ๔.๓ เป็นลักษณะบทบาทด้านการปกครองคณะสงฆ์โดยมีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เจ้าอาวาสไปถึงเจ้ารองคณะภาค ซึ่งรองเจ้าคณะภาคนั้นถือเป็นกรณีพิเศษแม้ว่าไม่ใช่พุทธศาสนบ้นฑิตโดยตรง แต่เป็นระดับที่สูงกว่าโดยเป็นพุทธศาสนคุษฎีบ้นฑิต ถือว่าเป็นอีกระดับหนึ่งในฐานะรุ่นและเป็นผู้ปกครองระดับสูง เป็นเกียรติ มีบารมีแก่จังหวัดวิทยาลัยสงฆ์ทุกแห่ง จากการศึกษาจะพบว่า พุทธศาสนบ้นฑิตบ้นฑิตอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ทางคณะสงฆ์ ดังนี้

เจ้าคณะตำบล จำนวน ๖ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน ๒ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐

รองเจ้าคณะจังหวัด จำนวน ๑ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (ไม่มี) จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

รองเจ้าคณะภาค จำนวน ๑ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (ไม่มี) จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

เจ้าอาวาส จำนวน ๕ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

รองเจ้าอาวาส จำนวน ๕ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๓ รูป จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗

การดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการชั้นปกครองต่าง ๆ ของพุทธศาสนบ้นฑิตทราบว่ามีอยู่ในชั้นปกครองในตำแหน่งเจ้าอาวาสมากเป็นอันดับ ๑ จำนวน ๕ รูป คิดเป็นที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์ร้อยละ ๖๖.๗ จบจากที่อื่น จำนวน ๓ รูป ร้อยละ ๓๓.๓๓

พุทธศาสนบ้นฑิตที่เป็นคฤหัสถ์ มีบทบาทต่อท้องถิ่นที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๒๐ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ จบจากที่อื่น ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ ในส่วนที่ไม่มีบทบาทด้านการปกครองท้องถิ่น ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๔ จบจากที่อื่น ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕ ไม่มีบทบาทด้านการปกครองท้องถิ่น

พุทธศาสนบ้นฑิตทั้งที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่มีบทบาทด้านการศึกษา ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔๕ จบจากที่อื่น ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๔ ในส่วนที่ไม่มีบทบาทด้านการปกครองท้องถิ่น ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๒๗

ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘ จบจากที่อื่น ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒๓ เมื่อเทียบแล้วมีบทบาทด้านการศึกษาน้อยกว่าไม่มีบทบาท

รวมแล้วในส่วนที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ จบจากที่อื่น จำนวน ๕๖ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓๖

อนึ่ง บทบาทในการด้านการศึกษานั้น พุทธศาสตรบัณฑิตเข้าไปแสดงในรูปแบบต่าง ๆ โดยตรงนั้นคือ เป็นครูสอน และเป็นผู้บริหาร ดังมีรายละเอียด ดังนี้

พุทธศาสตรบัณฑิตมีบทบาทโดยเป็นครูสอน จำนวน ๔๐ รูป/คน ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จำนวน ๒๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ จบจากที่อื่น จำนวน ๒๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ เป็นผู้บริหาร จำนวน ๔ รูป/คน ที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐ จบจากที่อื่น จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ รวมแล้วที่พุทธศาสตรบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช เป็นครูสอนและเป็นผู้บริการเสีย ๒๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒๗ จบจากที่อื่น จำนวน ๒๑ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๗ ในอัตราส่วนที่เป็นครูสอนมากกว่าเป็นผู้บริหาร

๒.๒ บทบาทต่อสังคมที่ปฏิบัติจริง ใน ๔ บทบาท

เพื่อให้บรรลุประสงค์ของการวิจัยข้อ ๑.๒.๒

ตารางที่ ๔.๔

แสดงจำนวนและร้อยละ ใน ๕ ระดับ ตามบทบาทในด้านการศึกษาสงเคราะห์ที่ปฏิบัติจริง

จำนวน ๑๖ ข้อ ของพุทธศาสตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

๔.๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละในด้านการศึกษาสงเคราะห์

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์	ปฏิบัติจริง	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับ ๕ มากที่สุด	๑๖๗	๑๐.๘
ระดับ ๔ มาก	๒๖๖	๑๗.๑๗
ระดับ ๓ ปานกลาง	๓๖๗	๒๓.๑๗
ระดับ ๒ น้อย	๓๒๑	๒๐.๘
ระดับ ๑ น้อยที่สุด	๔๒๘	๒๗.๑๗
รวม	๑,๕๔๙	๖.๔๖

และจากตารางที่ ๔.๔ พบว่าพุทธศาสตรบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามในบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน ๑๖ ข้อ มีบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ในระดับ ๑ น้อยที่สุด

จำนวน ๔๒๘ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ นับว่ามากกว่าทุกระดับ รองลงมาคือ ในระดับน้อย จำนวน ๓๒๑ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ ในระดับมากที่สุด มีจำนวน ๑๖๗ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘ น้อยกว่าระดับอื่น ๆ

ตารางที่ ๔.๕

แสดงจำนวนและร้อยละใน ๕ ระดับ ตามบทบาทในด้านการอบรมธรรมหรือเยาวชน

จำนวน ๑๔ ชื่อ ของพุทธศาสนบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

๔.๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละในด้านการอบรมธรรมและเยาวชน

บทบาทด้านการอบรมธรรมหรือเยาวชน	ปฏิบัติจริง	
	จำนวน	ร้อยละ
ค่าระดับ		
ระดับ ๕ มากที่สุด	๒๑๒	๑๕.๕๗
ระดับ ๔ มาก	๒๔๓	๑๗.๙
ระดับ ๓ ปานกลาง	๒๙๘	๒๑.๙
ระดับ ๒ น้อย	๒๗๔	๒๐.๑๓
ระดับ ๑ น้อยที่สุด	๓๓๔	๒๔.๙
รวม	๑,๓๖๑	๑๐๐.๐๐

และจากตารางที่ ๔.๕ พบว่าพุทธศาสนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามในบทบาทด้านการอบรมธรรมแก่เยาวชน จำนวน ๑๔ ชื่อ มีบทบาทด้านการอบรมธรรมในระดับ ๑ น้อยที่สุด จำนวน ๓๓๔ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙ นับว่ามากกว่าทุกระดับ รองลงมาคือ ในระดับ ๓ ปานกลาง จำนวน ๒๙๘ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ ในระดับมากที่สุด มีจำนวนน้อยมากกว่าทุกระดับคือ ๒๑๒ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๗

ตารางที่ ๔.๖

แสดงจำนวนและร้อยละใน ๕ ระดับ ตามบทบาทในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจำนวน ๕ ข้อ
 ที่ปฏิบัติจริงของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้
 ๔.๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	ปฏิบัติจริง	
	จำนวน	ร้อยละ
ค่าระดับ		
ระดับ ๕ มากที่สุด	๖๑	๑๒.๓๔
ระดับ ๔ มาก	๑๒๐	๒๔.๒๕
ระดับ ๓ ปานกลาง	๑๑๖	๒๓.๔๘
ระดับ ๒ น้อย	๑๐๔	๒๑.๐๕
ระดับ ๑ น้อยที่สุด	๕๓	๑๐.๕
รวม	๔๕๔	๒๐.๒๕

และจากตารางที่ ๔.๖ พบว่าพุทธศาสนิกชนที่ตอบแบบสอบถามในบทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๕ ข้อ มีบทบาทด้านนี้ในระดับ ๔ มาก จำนวน ๑๒๐ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒๕ นับว่ามากกว่าทุกระดับ รองลงมาคือ ในระดับ ๓ ปานกลาง จำนวน ๑๑๖ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๘ น้อยกว่าระดับอื่น ๆ คือระดับ ๕ มากที่สุด มีจำนวน ๖๑ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓๔

ตารางที่ ๔.๗

แสดงจำนวนและร้อยละ ใน ๕ ระดับ ตามบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ปฏิบัติจริง จำนวน ๑๕ ข้อ ของพุทธศาสนบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้
๔.๔.๔ แสดงจำนวนและร้อยละในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

บทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์	ปฏิบัติจริง	
	จำนวน	ร้อยละ
ค่าระดับ		
ระดับ ๕ มากที่สุด	๑๖๕	๑๑.๕๐
ระดับ ๔ มาก	๒๒๔	๑๕.๒๔
ระดับ ๓ ปานกลาง	๓๓๕	๒๓.๐๗
ระดับ ๒ น้อย	๓๐๕	๒๑.๐๓
ระดับ ๑ น้อยที่สุด	๔๒๘	๒๙.๑๓
รวม	๑,๔๖๕	๑๐๐.๐๐

และจากตารางที่ ๔.๗ พบว่าพุทธศาสนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามในบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำนวน ๑๕ ข้อ มีบทบาทด้านนี้ ในระดับ ๑ น้อยที่สุด จำนวน ๔๒๘ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๓ นับว่ามากกว่าทุกระดับ รองลงมาคือ ในระดับ ๓ ปานกลาง จำนวน ๓๓๕ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๗ ในระดับ ๕ มากสุด มีจำนวนน้อยมากกว่าทุกระดับคือ ๑๖๕ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐

เมื่อเปรียบในเชิงปริมาณจากบทบาทที่พุทธศาสนบัณฑิตมีต่อสังคมใน ๔ ด้านแล้วทำให้เห็นว่า

ตารางที่ ๔.๔ บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีจำนวน ๑,๕๖๕ แต้ม ร้อยละ ๖.๔๖

ตารางที่ ๔.๕ บทบาทด้านการอบรมธรรมหรือเยาวชน จำนวน ๑,๓๖๑ แต้ม ร้อยละ ๗.๓๗

ตารางที่ ๔.๖ บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีจำนวน ๔๕๔ แต้ม ร้อยละ ๓.๑๑

ตารางที่ ๔.๗ บทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ มีจำนวน ๑,๔๖๕ แต้ม ร้อยละ ๑๐.๐๐

บทบาทที่ได้แต้มมากที่สุดคือ บทบาทการศึกษาสงเคราะห์ รองลงมาคือ บทบาทสาธารณสุขสงเคราะห์ รองลงมา บทบาทอบรมธรรมหรือเยาวชน และน้อยที่สุดคือ บทบาทการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

๒.๓ ตารางแสดงจำนวนคำถามแบบปิด จำนวน ๕๐ ข้อ ใน ๔ บทบาท

รายละเอียดคำถามแบบปิด จำนวน ๕๐ ข้อ ใน ๔ บทบาท ซึ่งเป็นคำถามตอนที่ ๓ บทบาทที่มีต่อสังคมและของพุทธศาสนบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลกที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๓ คน ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕
แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๑	๒๖	๒๒	๒๔	๑๕	๑๔	๑๐๑
๒	๕	๒๐	๓๕	๒๐	๔	๘๔
๓	๓	๑๖	๒๕	๒๔	๓๐	๙๘
๔	๑๕	๑๕	๒๗	๒๑	๒๒	๑๐๐
๕	๑๔	๑๐	๑๗	๒๑	๓๖	๙๘
๖	๒๐	๒๒	๑๓	๑๕	๒๓	๙๓
๗	๘	๒๓	๓๐	๑๕	๑๕	๙๑
๘	๑๕	๑๗	๒๘	๒๕	๑๔	๙๙
๙	๕	๖	๑๔	๒๒	๔๔	๙๑
๑๐	๗	๑๕	๑๔	๒๗	๓๔	๙๗
๑๑	๘	๑๔	๒๓	๒๑	๒๗	๙๓
๑๒	๕	๑๐	๒๗	๒๒	๓๓	๙๗
๑๓	๘	๑๘	๒๓	๒๑	๒๓	๙๓
๑๔	๑	๑๑	๑๗	๒๕	๔๒	๙๖
๑๕	๑๗	๑๓	๑๕	๒๐	๓๑	๑๐๐
๑๖	๑๐	๓๐	๓๑	๗	๒๒	๑๐๐
รวม	๑๖๗ (๑๐.๗๘)	๒๖๖ (๑๗.๑๗)	๓๖๗ (๒๓.๖๕)	๓๒๑ (๒๐.๗๒)	๔๒๘ (๒๗.๖๓)	๑,๕๔๙ (๑๐๐)

ตารางที่ ๔.๖

แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการอบรมธรรมหรืออบรมเยาวชน

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๑๓	๕	๕	๒๐	๑๖	๓๒	๕๖
๑๘	๑๓	๒๓	๒๔	๒๒	๑๓	๕๕
๑๙	๑๕	๑๘	๑๘	๑๓	๒๐	๘๔
๒๐	๒๓	๒๘	๒๐	๑๘	๑๑	๑๐๐
๒๑	๓๖	๒๓	๒๐	๑๑	๑๑	๑๐๑
๒๒	๑๔	๒๐	๒๑	๒๑	๒๔	๑๐๐
๒๓	๕	๘	๑๐	๒๓	๔๔	๕๕
๒๔	๑๑	๒๐	๒๒	๑๕	๒๘	๑๐๐
๒๕	๒๓	๑๐	๒๑	๑๕	๒๓	๕๖
๒๖	๓	๑๓	๒๖	๑๕	๒๖	๕๕
๒๗	๓	๑๓	๑๔	๑๕	๔๑	๕๕
๒๘	๑๘	๑๓	๒๔	๒๒	๑๕	๑๐๐
๒๙	๑๓	๑๓	๒๓	๒๔	๑๕	๑๐๐
๓๐	๑๐	๒๐	๒๕	๒๔	๑๕	๕๘
รวม	๒๑๒ (๑๕.๕๓)	๒๔๓ (๑๓.๘๕)	๒๕๘ (๒๑.๘๕)	๒๓๔ (๒๐.๑๓)	๓๓๔ (๒๔.๕๔)	๑,๓๖๑ (๑๐๐)

ตารางที่ ๔.๗

แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๓๑	๑๕	๒๓	๒๓	๒๓	๑๑	๕๕
๓๒	๖	๓๒	๒๗	๒๑	๑๓	๕๕
๓๓	๑๖	๓๑	๒๖	๑๖	๑๑	๑๐๐
๓๔	๑๒	๒๓	๒๒	๒๑	๒๐	๕๘
๓๕	๘	๑๑	๑๘	๒๓	๓๘	๕๘
รวม	๖๑ (๑๒.๓๔)	๑๒๐ (๒๔.๒๕)	๑๑๖ (๑๒.๔๘)	๑๐๔ (๒๑.๐๕)	๕๓ (๑๘.๘๒)	๔๕๔ (๑๐๐)

ตารางที่ ๔.๘

แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านกรงานสาธารณะสงเคราะห์

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๓๖	๒๔	๒๐	๒๘	๑๕	๑๓	๑๐๐
๓๗	๒	๑๔	๒๐	๒๐	๓๕	๕๕
๓๘	๑	๑๒	๑๕	๒๓	๔๑	๕๖
๓๙	๕	๗	๑๗	๒๑	๔๔	๕๔
๔๐	๒	๗	๑๘	๒๐	๔๘	๕๕
๔๑	๒๕	๑๔	๒๖	๑๘	๑๔	๑๐๑
๔๒	๕	๒๒	๑๘	๒๑	๑๔	๕๗
๔๓	๑๕	๑๕	๒๕	๑๕	๒๕	๕๕
๔๔	๑๓	๑๖	๑๕	๒๘	๒๐	๕๖
๔๕	๑๑	๑๐	๒๓	๒๘	๒๗	๕๕
๔๖	๒๓	๒๕	๒๓	๑๕	๑๕	๑๐๑
๔๗	๑๖	๒๔	๓๐	๑๖	๑๖	๑๐๒
๔๘	๔	๑๕	๒๘	๑๕	๓๓	๕๕

ตารางที่ ๔.๘ (ต่อ)

แสดงจำนวนผู้ตอบในบทบาทด้านการงานสาธารณะสงเคราะห์

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๔๕	๓	๑๐	๒๓	๒๖	๓๐	๙๒
๕๐	๑๒	๑๓	๒๒	๒๐	๓๒	๙๙
รวม	๑๖๕ (๑๑.๕๐)	๒๒๔ (๑๕.๒๔)	๓๓๕ (๒๓.๐๓)	๓๐๕ (๒๑.๐๓)	๔๒๘ (๒๙.๑๓)	๑,๔๖๕ (๑๐๐)

ตอนที่ ๓ ทะเบียนสถิติพุทธศาสตร์บัณฑิต

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑.๒.๓ ในเรื่องการรวบรวมพุทธศาสตร์บัณฑิตเพื่อขึ้นทะเบียน ทำสถิติ เป็นข้อมูลการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป (ในตอนต้นที่ ๔ นี้จากการที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยได้จัดทำสถิติไว้ ซึ่งจัดลงในภาคผนวกแต่เฉพาะที่สำหรับพุทธศาสตร์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช และมีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ สถานภาพของพุทธศาสตร์บัณฑิตเหล่านั้นในบทที่ ๔ ตอนที่ ๒)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากที่ได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ทำให้มีทิศทาง มีหลักการที่ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงต้องแสดงวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

- ๓.๑ ตัวแปรในการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

๓.๑ ตัวแปรในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรไว้ ๒ ตัวแปร คือ

๓.๑.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ตัวแปรต้นของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย สถานภาพ สมณศักดิ์ ที่อยู่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สถานที่สำเร็จการศึกษา

๓.๑.๒ ตัวแปรตาม (dependent Variables = DV) ได้แก่ บทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการจัดการศึกษา และบทบาทต่อสังคม ๔ ด้าน คือการศึกษา สงเคราะห์ การอบรมธรรมแก่ฆราวาส การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการสาธารณสงเคราะห์ ดังมีแผนผัง ดังนี้

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถาม ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแบบปิด (Close – ended Questionnaire) และแบบแบบเปิด (Open-ended Questionnaire) แบบสอบถามแบบแบบปิด ทำให้ผู้ตอบเลือกตอบในเกณฑ์ที่มากน้อย ๕ ระดับ ทั้งในส่วนที่เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ดังตาราง ดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง มากที่สุด
 ระดับ ๔ หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง มาก
 ระดับ ๓ หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง ปานกลาง
 ระดับ ๒ หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง น้อย
 ระดับ ๑ หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง น้อยที่สุด

แบบสอบถามแบบแบบเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงปัญหา และให้คำแนะนำ โดยแบบสอบถามนี้แบ่งเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ว่าด้วยข้อมูลส่วนตัวส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชีวประวัติ การศึกษา ทั้งที่ดำรงสถานภาพเป็นพระภิกษุสงฆ์ และคฤหัสถ์

ตอนที่ ๒ ว่าด้วยบทบาทต่อคณะสงฆ์มีด้านการปกครอง ที่บ่งถึงการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะปกครองในชั้นต่าง ๆ มีเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เป็นต้น ส่วนที่เป็นคฤหัสถ์ ในด้านการปกครองก็จะหมายถึงระดับท้องถิ่น เช่นเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น อีกส่วนหนึ่ง คือด้านการศึกษา โดยตั้งข้อระบุถึงว่า พุทธศาสนิกชนนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะใดบ้าง

ตอนที่ ๓ ว่าด้วยบทบาทที่มีต่อสังคมที่บัณฑิตปฏิบัติจริง ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริง ซึ่งดำเนินการแล้วหรือกำลังดำเนินการอยู่โดยมุ่งเน้นศึกษาบทบาทใน ๔ ด้าน คือการศึกษาสงเคราะห์ การอบรมธรรมแก่เยาวชน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

ตอนที่ ๔ ว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับบทบาทของพุทธศาสนิกชนต่อการดำเนินงานให้แก่คณะสงฆ์หรือท้องถิ่นและสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่ด้านงานการปกครองคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง การปกครองท้องถิ่น การจัดการศึกษาท้องถิ่นที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะต่อบทบาทที่มีต่อสังคม การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การสาธารณสงเคราะห์ ตามด้วยข้อเสนอแนะ

๓.๔ วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในทุกพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลก โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยพุทธชินราช โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดจันทร์วิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดธรรมจักรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่เหลือจากนี้ ได้กระจายกันอยู่ในส่วนงานราชการต่าง ๆ มีหน่วยงานทหาร เรือนจำพิษณุโลก โรงเรียนสามัญศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และอาชีพอิสระ จึงสามารถกำหนดแผนการเก็บข้อมูลได้ ๒ แบบ คือ

๓.๔.๑. การเก็บข้อมูลแบบสอบถามโดยวิธีเก็บตรง

๓.๔.๒ การเก็บข้อมูลโดยวิธีเฝ้าสังเกตทั้งเป็นแบบเจาะลึกและไม่มีโครงสร้าง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มต้นจากการนำเอาข้อมูลที่รับคืนจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามหลักตรรกวิทยาประกอบบริบทนั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น โดยนำเสนอในรูปแบบตารางที่ประกอบคำบรรยายตามขั้นตอนของกลุ่มประชากร โดยวิธีการแสดงจำนวนและคำร้อยละในตารางของลักษณะประชากร ที่บ่งถึงสถานภาพ สมณศักดิ์ ยศ การศึกษา สาขาการศึกษา สถานที่ที่ศึกษา การปกครอง การจัดการศึกษา ในตอนที่ ๑ และ ๒ ส่วนในตอนที่ ๓ นั้นเป็นการแสดงเป็นลักษณะตั้งเกณฑ์การวัดค่าตัวแปร ตามข้อ ๓.๖ ข้างล่างนี้

๓.๖ เกณฑ์การวัดค่าตัวแปร

เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสอบถามในการแสดงบทบาทต่อสังคมของพุทธศาสนิกชนมีเพียงตอนเดียวที่เป็นคำถามแบบมาตรวัดประมาณค่า ๕ ระดับ โดยกำหนด ดังนี้

มากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
มาก	ให้	๔	คะแนน
ปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
น้อย	ให้	๒	คะแนน
น้อยสุด	ให้	๑	คะแนน

บทที่ ๕

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพุทธศาสนตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจบทบาทของพุทธศาสนตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อสำรวจสถานภาพของพุทธศาสนตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก และเพื่อรวบรวมขึ้นทะเบียน ทำสถิติเป็นศูนย์การศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ตลอดทั้งการบริการข้อมูลแก่สาธารณชนต่อไป

๕.๑ สรุปผล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรคือพุทธศาสนตรบัณฑิตที่กระจายอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๕๐ รูป/คน แม่เมื่อทำการเก็บข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมา ๑๐๓ ชุด การเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งทำแบบสอบถามเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ว่าด้วยข้อมูลส่วนตัว สถานภาพ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ ๒ ว่าด้วยบทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ สมณศักดิ์ที่ได้รับ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะผู้ปกครองในระดับต่าง ๆ มีเจ้าคณะตำบล เป็นต้น ในส่วนคฤหัสถ์นั้น ได้เน้นไปที่บทบาทที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีบทบาทในด้านการจัดการศึกษาโดยเน้นว่า เข้าไปมีบทบาทในการสอน การอบรมในการศึกษาแบบใดบ้าง และการบริหารในฐานะอะไร

ตอนที่ ๓ บทบาทที่มีต่อสังคม ใน ๔ ด้าน คือ บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน ๑๖ ข้อคำถาม บทบาทด้านการอบรมธรรมหรือเยาวชน จำนวน ๑๔ ข้อคำถาม บทบาทด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๕ ข้อคำถาม และบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำนวน ๑๕ ข้อคำถาม รวมเป็น ๕๐ ข้อคำถาม ใน ๕ ระดับคือ ระดับ ๕ มากที่สุด ระดับ ๔ มาก ระดับ ๓ ปานกลาง ระดับ ๒ น้อย และระดับ ๑ น้อยที่สุด

และตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทต่อการทำงานแก่คณะสงฆ์ สังคม และท้องถิ่น

จากนี้เพื่อให้มองเห็นภาพรวมได้ชัดเจนในสถานภาพ การศึกษาและบทบาทของ พุทธศาสนบัณฑิตที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบันนี้

สถานภาพพระภิกษุสงฆ์	จำนวน ๖๖ รูป	ร้อยละ	๓๑.๕
สถานภาพคฤหัสถ์	จำนวน ๓๗ คน	ร้อยละ	๕๔.๕๔
สมณศักดิ์พระราชกณะ	จำนวน ๑ รูป	ร้อยละ	๑๐๐.๐
พระครูสัญญาบัตร	จำนวน ๕ รูป	ร้อยละ	๕๕.๕๕
พระฐานานุกรม	จำนวน ๗ รูป	ร้อยละ	๔๒.๕
พระเปรียญธรรม	จำนวน ๒๒ รูป	ร้อยละ	๔๐.๐๐
พระภิกษุสงฆ์ทั่วไป	จำนวน ๒๗ รูป	ร้อยละ	๒๕.๑๐
อายุพระสงฆ์ต่ำกว่า ๒๕ ปี	จำนวน ๑๐ รูป	ร้อยละ	๑๐๐.๐
อายุพระสงฆ์ตั้งแต่ ๒๕ – ๔๐ ปี	จำนวน ๓๔ รูป	ร้อยละ	๒๓.๕๒
อายุพระสงฆ์ตั้งแต่ ๔๑ปี ขึ้นไป	จำนวน ๒๒ รูป	ร้อยละ	๕๐.๐
อายุคฤหัสถ์ต่ำกว่า ๒๕ ปี	จำนวน ๒ รูป	ร้อยละ	๕๐.๐
อายุคฤหัสถ์ตั้งแต่ ๒๕ – ๔๐ ปี	จำนวน ๑๘ รูป	ร้อยละ	๑๐๐.๐
อายุคฤหัสถ์ตั้งแต่ ๔๑ปี ขึ้นไป	จำนวน ๑๗ รูป	ร้อยละ	๕๔.๔๔
คฤหัสถ์รับราชการ	จำนวน ๑๗ ท่าน	ร้อยละ	๕๔.๑๑
คฤหัสถ์ไม่รับราชการ	จำนวน ๒๐ ท่าน	ร้อยละ	๑๐๐.๐

พระภิกษุสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาพุทธศาสนบัณฑิตแล้วได้ทำการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ในระดับปริญญาโท จำนวนพระสงฆ์ มี ๑๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ในระดับปริญญาเอก จำนวนพระสงฆ์มี ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ที่เป็นคฤหัสถ์ในระดับปริญญาโท มีจำนวน ๕ ท่าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ในระดับปริญญาเอก มีจำนวน ๒ ท่าน คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐.๐

พระสงฆ์มีบทบาทด้านการปกครองคณะสงฆ์	จำนวน ๒๗ รูป	ร้อยละ	๘๘.๕
คฤหัสถ์มีบทบาทด้านการปกครองท้องถิ่น	จำนวน ๓๐ คน	ร้อยละ	๑๐๐.๐
พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทด้านการศึกษา	จำนวน ๔๔ รูป/คน	ร้อยละ	๔๒.๘
พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทด้านการสอน	จำนวน ๔๐ รูป/คน	ร้อยละ	๕๐.๕
พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทด้านการบริหาร	จำนวน ๔ รูป/คน	ร้อยละ	๕.๐๕
พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์	จำนวน ๑,๕๔๕ คน	เต็ม	คิดเป็น

ร้อยละ ๖.๔๖

พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทการอบรมเยาวชน จำนวน ๑,๓๖๑ คน เต็ม คิดเป็น ร้อยละ

๗.๓๗

พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๔๕๔ เต็ม คิดเป็น ร้อยละ ๒๐.๒๕

พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีบทบาทสาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๑.๔๖๕ เต็ม คิดเป็น ร้อยละ ๗.๒๗

พุทธศาสนบัณฑิตนั้นเมื่อแยกตามสถานบันที่สำเร็จการศึกษาแล้ว พบว่า ที่สำเร็จ จากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จำนวน ๔๖ รูป/คน แยกเป็นพระสงฆ์ ๔๕ รูป คฤหัสถ์ ๑ ท่าน คิด เป็น ร้อยละ ๔๔.๗ ที่จบจากที่อื่น จำนวน ๕๗ โดยแยกเป็นพระสงฆ์ ๒๑ รูป คฤหัสถ์ ๓๖ ท่านคิด เป็น ร้อยละ ๕๕.๓๓

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ในส่วนการปกครองคณะสงฆ์ คือพระภิกษุสามเณรมีจำนวนน้อยลง คนมีอายุมากเข้ามาบวช ไม่ทำกิจของสงฆ์ให้ดีพอ เช่นศึกษาน้อย การจัดทำกิจกรรมการ และการเผยแผ่ธรรมโดยวัดข้างเคียงไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก ปัญหานี้ข้อเสนอแนะให้วัดในตำบลเดียวกันมีส่วนร่วมให้มากเมื่อมีกิจกรรมเกิดขึ้นในวัดเช่นบวชนาคหมู่ บวชภาคฤดูร้อน พระภิกษุหนุ่มควรบวชให้ได้ พรรษาและศึกษาธรรมะให้มาก

ในด้านการศึกษา พระภิกษุสงฆ์ไม่ค่อยได้ศึกษาให้ละเอียดทั้งนักธรรมและธรรมและ ธรรมศึกษา มีปัญหาด้านสถานที่เรียนที่สอนให้ครูพระ การจัดทำตารางสอนไม่ค่อยลงตัว นอกจากนี้ ครูพระส่วนใหญ่ไม่มีใจรักที่จะสอน ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้ คือภิกษุที่มีอายุมากหรือน้อยก็ตามต้อง เรียนนักธรรม หรือเข้ารับการอบรมรวมไปถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี ให้วัดเจ้าคณะตำบลทุกวัดจัด อบรมพระนวกะในระหว่างพรรษาทั้งสามเดือน

ด้านการปกครองอื่น ปัญหาคือว่า สังคมชนบทมีค่านิยมเลือกผู้สมัครที่มีฐานะ มีเงินที่ ชอบสังสรรค์ในการหาเสียง ภายหลังจากการเลือกแล้วก็หาเงินใช้หนี้ การพัฒนายังไม่ค่อยก้าวหน้า การศึกษาก็เช่นเดียวกัน ในเมื่อท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบแล้ว ควรจะเน้นบทบาทด้านศาสนาให้มาก โดยจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่คนร่วมรุ่นจะเข้าร่วมได้ ดังนั้น ในเรื่องนี้จึงมีข้อเสนอแนะคือว่า รัฐควรมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติที่นอกเหนือจากที่มีอยู่โดยเป็นบุคคลต้นแบบทางศาสนา ศิลธรรม มีการเข้าวัดฟังธรรม ทำกิจกรรมในวัดเสมอ

ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ปัญหาคือว่า ไม่มีหลักสูตรศึกษาธรรมที่เหมาะสมและ เพียงพอ ผู้เรียนไม่มีการท่องจำ แบ่งเวลาดูหนังสือไม่เป็น ครูสอนก็มีน้อยต่อผู้เรียน มีปัญหาเรื่อง ทุนสนับสนุน การคมนาคมลำบากในระยะที่ไกล ๆ ข้อเสนอแนะคือว่า ให้มีทุนสนับสนุน มีวัสดุ อุปกรณ์เรียนให้มาก เช่นหนังสือธรรม อุปกรณ์การเขียน และสื่อการสอนหลาย ๆ อย่าง

ด้านการเผยแพร่ธรรมหรืออบรมเยาวชน ปัญหาคือว่า มีกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมน้อย อันเนื่องจากขาดความเอาใจใส่ของผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ปกครองเยาวชน ขาดวิทยากรที่ชำนาญการ และมีความพร้อมในการอบรม ข้อเสนอแนะคือว่า จัดกิจกรรมในวันพระ เช่นการฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำบุญตักบาตร มีการแสดงศิลปะพื้นบ้าน สร้างสิ่งบันเทิงเชิงธรรมขึ้นในวัด และสร้างศาสนทายาทมีการบวชเณรแก้ว ชีแก้วในระยะสั้นรอบละ ๓ วัน

ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปัญหาคือว่า ไม่มีงบประมาณดำเนินงาน ทำอย่างง่ายก็ขาดจุดสนใจ ครั้นจะทำใหญ่ก็ต้องใช้เงินทุนมาก ข้อเสนอแนะคือว่า คณะสงฆ์ร่วมกับทางการ โดยประสานงานสำนักงานวัฒนธรรมประจำจังหวัดกำหนดนโยบายออกมาให้อารามต่าง ๆ จัดกิจกรรมฟื้นฟูพื้นบ้านนั้นปีละ ๑ ครั้ง เป็นต้น

ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ปัญหาคือว่า ขาดการสำรวจจากหน่วยงานราชการหรือที่รับผิดชอบ บางอย่างมีขึ้นแล้วไม่มีการบำรุงและซ่อมแซม เมื่อชำรุดมากก็อ้างว่าขาดงบประมาณซ่อมแซม ข้อเสนอแนะคือว่า ให้มีหน่วยงานประจำท้องถิ่นนั้นดูแล จัดเวรยามเฝ้าดูแล เมื่อชำรุดก็จัดการซ่อมแซมให้รวดเร็ว

5.3 แนวคิด (concept) ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนี้

ในส่วนพุทธศาสนบัตถิคนั้น ในฐานะที่ได้รับการศึกษาอบรมจากมหาวิทยาลัยสงฆ์แล้วย่อมมีวิสัยทัศน์ ในการมองโลกมองสังคมในด้านที่เป็นกลางมากกว่าที่จะมองด้านลบหรือด้านบวกด้านใดด้านหนึ่งอย่างสุดโต่ง จริง ๆ แล้ว พุทธศาสนบัตถิคนั้นย่อมมีใจรักที่อบรมศีลธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนในชุมชนที่ตนอยู่ เมื่อเห็นเยาวชนแหวกมานัประเพณี เขี้ยววัฒนธรรมถิ่น มีค่านิยมที่เขวเตร่ ดื้อมเหล้าเม้าเสพติด ก็ย่อมตั้งปัญหาถามตนเองว่า นี่มันของชาติไหน ทำไมจึงถืวัฒนธรรมเอาอย่างได้ดียิ่งนัก จากนั้นก็นึกถึงวัด สำนักปฏิบัติธรรม ค่ายอบรม ค่ายลูกเสือ สนามคัดค้านขึ้นมาทันที อาจจะถูกเอาไปว่า แหม ! ถ้าเป็นลูกของตนเองจะส่งไปทันทีเลยเชียว

เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น ในฐานะที่พุทธศาสนบัตถิคนั้นได้สั่งสมอบรมมาแล้วจากมหา วิทยาลัยสงฆ์ สถานบันการศึกษาที่สถาปนาโดยรัชกาลที่ ๕ พระปิยมหาราชเจ้า ที่พระองค์ปณิธานให้สถาบันแห่งนี้เป็นสถานที่ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง ย่อมมีจิตอนุรักษ์และพัฒนาเรื่อยไป ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือมองเห็นคุณค่า ประโยชน์ และอิทธิพลที่มีต่อจิตใจของคนเรา โดยคิดว่า คงไม่มีใครจะตามไปสอนกันทุกคน หากแต่โดยอาศัยสื่อสารกันผ่านวัฒนธรรมนี้เอง เช่นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากเทศกาลสงกรานต์ ที่มีการรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ วัฒนธรรมปล่อยนกปล่อยปลา วัฒนธรรมเคารพนับถือบุพพการีชน วัฒนธรรมให้ความสำคัญในวันที่สำคัญชาติ เช่นวันเฉลิมพระชนม์พรรษา ๕ ธันวาคมหาราช วัน ๑๒ สิงหาคมหาราชนี นอกจากนี้ยังมีวันสำคัญทาง

ศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ผู้ใหญ่ย่อมชวนลูก จูงหลานเข้าวัดทำ
สามีจิกรรมเวียนประทักษิณองค์พระพุทธรูป ๓ รอบเป็นอนุสติในพระรัตนตรัยในวัดใกล้บ้านเสมอ

ด้วยการแสดงให้มีความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น เราชาวพุทธศาสนิกชนในจังหวัด
พิษณุโลก ควรจะมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีองค์กรรองรับ เช่นว่า จัดตั้งชมรม ตั้งสมาคม
ศิษย์ มจร. ในจังหวัดพิษณุโลกขึ้นมา จึงเห็นว่าโครงการนี้จะเป็น โจทย์และหาคำตอบเป็นการบ้าน
ต่อไปว่า ในจังหวัดพิษณุโลกนี้ควรมีองค์กรพุทธศาสนิกชนขึ้นหรือยัง ถ้าสมควรแล้วก็ โดย
อาศัยข้อมูลของโครงการวิจัยนี้ และยินดีที่จะเป็นตัวประสานและเป็นสถานที่รองรับองค์กรให้ได้

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง บทบาทของพุทธศาสตรบัณฑิตในจังหวัดพิษณุโลก”

The Roles of Buddhasastrapandits in Phitsanulok

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชีวประวัติ :-

ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....
 อายุ.....ปี ที่อยู่.....เลขที่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์.....

การศึกษา :-

๑. วุฒิทางธรรม น.ธ.....ป.ธ.....
 ๒. วุฒิทางสามัญ
 ๒.๑ ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา.....
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัด.....
 วิทยาลัยสงฆ์ จังหวัด.....ห้องเรียนวัด.....
 จังหวัด.....สำเร็จการศึกษา พ.ศ.....
 ๒.๒ปริญญาโทชื่อ ..... สาขาวิชา.....
 มหาวิทยาลัย..... จังหวัด .....
 สำเร็จการศึกษา พ.ศ.....
 ๒.๓ ปริญญาเอกชื่อ .....สาขาวิชา.....
 มหาวิทยาลัย..... จังหวัด .....
 สำเร็จการศึกษา พ.ศ.....
 ๒.๔ ประกาศนียบัตรชื่อ.....
 สถานศึกษา.....จังหวัด..... สำเร็จการศึกษา พ.ศ.....
 ๒.๕ วุฒิการศึกษาอื่น ๆ ชื่อ.....จังหวัด.....
 สำเร็จการศึกษา พ.ศ.....

ตอนที่ ๒ บทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ (สำหรับพระสงฆ์)

๒.๑ บทบาททางการปกครอง

ท่านมีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์หรือไม่

มี ไม่มี

ในกรณีที่มีตำแหน่ง ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์ตำแหน่งใดบ้าง

๑.....

๒.....

๓.....

ขอให้ท่านบอกงานเด่นที่ท่านได้ทำในภาระหน้าที่ของตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์มา ๓ เรื่อง

๑.....

๒.....

๓.....

ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนางานของท่านในตำแหน่งคณะสงฆ์อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

บทบาทที่มีต่อท้องถิ่น (สำหรับคฤหัสถ์)

ท่านมีตำแหน่งทางการปกครองท้องถิ่นหรือไม่

มี ไม่มี

ในกรณีที่มีตำแหน่ง ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งการปกครองท้องถิ่นตำแหน่งใดบ้าง

๑.....

๒.....

๓.....

ขอให้ท่านบอกงานเด่นที่ท่านได้ทำในภาระหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นมา ๓ เรื่อง

๑.....

๒.....

๓.....

ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนางานของท่านในตำแหน่งปกครองท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๒.๒ บทบาททางการจัดการศึกษา (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)

ท่านมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือไม่

มี ไม่มี

ในกรณีที่มี ท่านได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาดังกล่าวอย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

เป็นอาจารย์สอน

- มหาวิทยาลัย
- วิทยาลัย
- โรงเรียนสามัญศึกษา
- โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ
- นักรธรรม
- บาลี

เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

- มหาวิทยาลัย
- วิทยาลัย
- โรงเรียนสามัญศึกษา
- โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ
- นักรธรรม
- บาลี

บทบาทด้านอื่น ๆ

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ตอนที่ ๓ บทบาทที่มีต่อสังคมที่บัณฑิตปฏิบัติจริงตามความคิดเห็น

บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริง ซึ่งดำเนินการแล้วหรือกำลังดำเนินการอยู่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับบทบาทที่ตนปฏิบัติอยู่หรือคาดหวัง
ดังนี้

ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง	
ระดับ ๕	หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง มากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง มาก
ระดับ ๓	หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง ปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง น้อย
ระดับ ๑	หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริง น้อยที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
	บทบาทด้านการศึกษาศึกษาสงเคราะห์					
๑	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการให้ความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียน นักศึกษาในโรงเรียน					
๒	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนในชุมชน					
๓	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิสงเคราะห์ให้กับเด็กนักเรียนที่เรียนดี ประพฤติดี แต่มีฐานะยากจน					
๔	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรช่วยสอนหนังสือในโรงเรียนตามตารางสอน					
๕	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์					

ข้อที่	คำถาม	ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
๖	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของคณะสงฆ์และฆราวาส					
๗	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมภายในสถานศึกษาและภายในชุมชน					
๘	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสอนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป					
๙	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้นในวัด					
๑๐	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของชุมชน					
๑๑	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์และห้องสมุดภายในวัดสำหรับบริการแก่ประชาชนทั่วไป					
๑๒	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพและอนามัยแก่ประชาชนทั่วไปและเด็กนักเรียน					
๑๓	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุและโบราณสถานภายในวัดให้กับนักเรียนและประชาชนทั่วไป					
๑๔	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เช่น การวางแผน โบราณสมุนไพร เกษตรกรรม และการพัฒนาสินค้า OTOP เป็นต้น					

ข้อที่	คำถาม	ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๕	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไป					
๑๖	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่เด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไป					
	บทบาทด้านการอบรมธรรมหรือ อบรมเยาวชน					
๑๗	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรมในท้องที่ทุรกันดารหรือตามชายแดน					
๑๘	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรมโดยวิธีปาฐกถา และอภิปราย เป็นต้น					
๑๙	เป็นวิทยากรอบรมจริยธรรมในโรงเรียน					
๒๐	อบรมสั่งสอนหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนผู้มาบำเพ็ญบุญในงานเทศกาลต่าง ๆ					
๒๑	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวัด เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา เป็นต้น					
๒๒	ท่านได้เป็นแกนนำหรือและหนุนช่วยในการบรรยายธรรม และเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์โดยใช้หอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย					
๒๓	เผยแพร่ธรรมโดยการเขียนบทความลงในหนังสือวารสารต่าง ๆ					
๒๔	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต้นไม้พุดได้ เช่น คติธรรมนำไปติดไว้ที่ต้นไม้					

ข้อที่	คำถาม	ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
๒๕	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารเผยแพร่ธรรม เช่น แผ่นพับ					
๒๖	ท่านได้จัดกิจกรรมการบรรยายธรรมนอกสถานที่					
๒๗	ท่านได้จัดทำเทพธรรมะและแผ่นเสียงธรรมะเพื่อเผยแพร่					
๒๘	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรักษาศีลอุโบสถทุกวันพระหรือในช่วงระยะเวลาเข้าพรรษา					
๒๙	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดบวชชีพราหมณ์ หรือศีลจารีตเนื่องในวันสำคัญ ต่าง ๆ					
๓๐	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดอบรมวิปัสสนากรรมฐานทั้งในวัดและนอกสถานที่ให้แก่ประชาชนทั่วไป					
	บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม					
๓๑	การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี					
๓๒	การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
๓๓	การส่งเสริมชุมชนในท้องถิ่นจัดกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี ในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น					
๓๔	การจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น					

๓๕	เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน					
----	---	--	--	--	--	--

ข้อที่	คำถาม	ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
	บทบาทด้านงานสาธารณะสงเคราะห์					
๓๖	ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับปัญหาในชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชนทั่วไป					
๓๗	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้มีสถานสงเคราะห์แก่คนในท้องถิ่น เช่น สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า เป็นต้น					
๓๘	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการบริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามภูมิปัญญาท้องถิ่น					
๓๙	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดวัดเป็นสถานที่ฝึกงานและฝึกอาชีพแก่คนว่างงาน					
๔๐	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน					
๔๑	อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ แก่ประชาชน					
๔๒	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้มีกองทุนอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน					
๔๓	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในพัฒนาพื้นที่วัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป					
๔๔	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในใช้วัดเป็นสถานที่จัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ					
๔๕	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ถนน บ่อน้ำ ศาลาพักผ่อน เป็นต้น					

ข้อที่	คำถาม	บทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔๖	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่ภายในวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม					
๔๗	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเป็นประจำทุกปี					
๔๘	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นตัวกลางเชื่อมประสานในการระงับข้อพิพาทความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน					
๔๙	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา					
๕๐	ท่านได้เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดวัดให้เป็นศูนย์ป้องกัน บำบัด รักษาฯลฯ					

ตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับบทบาทของพุทธศาสนบัตถิตต่อการทำงานแก่คณะสงฆ์หรือท้องถิ่นและสังคม

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อบทบาทที่มีต่อคณะสงฆ์ (สำหรับพระสงฆ์)

๑. ปัญหาทางด้านงานการปกครองคณะสงฆ์

.....
 .....
 .....

ข้อเสนอแนะ

.....
 .....
 .....

๒. ปัญหาการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง (สำหรับพระสงฆ์)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อบทบาทที่มีต่อท้องถิ่น (สำหรับคฤหัสถ์)

๑. ปัญหาทางการปกครองท้องถิ่น

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๒. ปัญหาทางการจัดการศึกษาท้องถิ่นที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง (สำหรับคฤหัสถ์)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อบทบาทที่มีต่อสังคม (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)

๑. ปัญหาทางการศึกษาสงเคราะห์

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๒. ปัญหาทางการเผยแพร่ธรรมหรืออบรมเยาวชน (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๓. ปัญหาทางการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๔. ปัญหาทางการสาธารณสุขสงเคราะห์ (ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ผนวก ข
สรุปผลข้อมูลการวิจัย
(ตอนที่ ๓ บทบาทต่อสังคม ๔ ตอน ๕ ระดับ)

รายละเอียดคำถามแบบปิด จำนวน ๕๐ ข้อ ใน ๔ บทบาท ซึ่งเป็นคำถามตอนที่ ๓ บทบาทที่มีต่อสังคมที่บัณฑิตปฏิบัติจริง และมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๓ คน ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนผู้ตอบในด้าน บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๑	๒๖	๒๒	๒๔	๑๕	๑๔	๑๐๑
๒	๕	๒๐	๓๕	๒๐	๔	๘๔
๓	๓	๑๖	๒๕	๒๔	๓๐	๙๘
๔	๑๕	๑๕	๒๓	๒๑	๒๒	๑๐๐
๕	๑๔	๑๐	๑๓	๒๑	๓๖	๙๔
๖	๒๐	๒๒	๑๓	๑๕	๒๓	๙๓
๗	๘	๒๓	๓๐	๑๕	๑๕	๙๑
๘	๑๕	๑๓	๒๘	๒๕	๑๔	๙๕
๙	๕	๖	๑๔	๒๒	๔๔	๙๑
๑๐	๓	๑๕	๑๔	๒๓	๓๔	๙๓
๑๑	๘	๑๔	๒๓	๒๑	๒๗	๙๓
๑๒	๕	๑๐	๒๓	๒๒	๓๓	๙๓
๑๓	๘	๑๘	๒๓	๒๑	๒๓	๙๓
๑๔	๑	๑๑	๑๓	๒๕	๔๒	๙๖
๑๕	๑๓	๑๓	๑๕	๒๐	๓๑	๑๐๐
๑๖	๑๐	๓๐	๓๑	๓	๒๒	๑๐๐
รวม	๑๖๓ (๑๐.๓๘)	๒๖๖ (๑๓.๑๓)	๓๖๓ (๒๓.๖๕)	๓๒๑ (๒๐.๓๒)	๔๒๘ (๒๓.๖๓)	๑,๕๔๕ (๑๐๐)

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนผู้ตอบในด้าน บทบาทด้านการอบรมธรรมหรืออบรมเยาวชน

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๑๓	๕	๕	๒๐	๑๖	๓๒	๕๖
๑๔	๑๓	๒๓	๒๔	๒๒	๑๓	๕๕
๑๕	๑๕	๑๘	๑๘	๑๓	๒๐	๘๔
๒๐	๒๓	๒๘	๒๐	๑๘	๑๑	๑๐๐
๒๑	๓๖	๒๓	๒๐	๑๑	๑๑	๑๐๑
๒๒	๑๔	๒๐	๒๑	๒๑	๒๔	๑๐๐
๒๓	๕	๘	๑๐	๒๓	๔๔	๕๕
๒๔	๑๑	๒๐	๒๒	๑๕	๒๘	๑๐๐
๒๕	๒๓	๑๐	๒๑	๑๕	๒๓	๕๖
๒๖	๓	๑๓	๒๖	๑๕	๒๖	๕๕
๒๗	๓	๑๓	๑๔	๑๕	๔๑	๕๕
๒๘	๑๘	๑๓	๒๔	๒๒	๑๕	๑๐๐
๒๙	๑๓	๑๓	๒๓	๒๔	๑๕	๑๐๐
๓๐	๑๐	๒๐	๒๕	๒๔	๑๕	๕๘
รวม	๒๑๒ (๑๕.๕๓)	๒๔๓ (๑๓.๘๕)	๒๕๘ (๒๑.๘๕)	๒๓๔ (๒๐.๑๓)	๓๓๔ (๒๔.๕๔)	๑,๓๖๑ (๑๐๐)

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนผู้ตอบในด้าน บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๓๑	๑๕	๒๓	๒๓	๒๓	๑๑	๕๕
๓๒	๖	๓๒	๒๓	๒๑	๑๓	๕๕
๓๓	๑๖	๓๑	๒๖	๑๖	๑๑	๑๐๐
๓๔	๑๒	๒๓	๒๒	๒๑	๒๐	๕๘
๓๕	๘	๑๑	๑๘	๒๓	๓๘	๕๘
รวม	๖๑ (๑๒.๓๔)	๑๒๐ (๒๔.๒๕)	๑๑๖ (๑๒.๔๘)	๑๐๔ (๒๑.๐๕)	๕๓ (๑๘.๘๒)	๔๕๔ (๑๐๐)

ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนผู้ตอบในด้าน บทบาทด้านการงานสาธารณะสงเคราะห์

ข้อ	ระดับคะแนน					รวม
	ระดับ ๕	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑	
๓๖	๒๔	๒๐	๒๘	๑๕	๑๓	๑๐๐
๓๗	๒	๑๔	๒๐	๒๐	๓๕	๕๕
๓๘	๑	๑๒	๑๕	๒๓	๔๑	๕๖
๓๙	๕	๓	๑๓	๒๑	๔๔	๕๔
๔๐	๒	๓	๑๘	๒๐	๔๘	๕๕
๔๑	๒๕	๑๔	๒๖	๑๘	๑๔	๑๐๑
๔๒	๕	๒๒	๑๘	๒๑	๑๔	๕๓
๔๓	๑๕	๑๕	๒๕	๑๕	๒๕	๕๕
๔๔	๑๓	๑๖	๑๕	๒๘	๒๐	๕๖
๔๕	๑๑	๑๐	๒๓	๒๘	๒๓	๕๕
๔๖	๒๓	๒๕	๒๓	๑๕	๑๕	๑๐๑
๔๗	๑๖	๒๔	๓๐	๑๖	๑๖	๑๐๒
๔๘	๔	๑๕	๒๘	๑๕	๓๓	๕๕
๔๙	๓	๑๐	๒๓	๒๖	๓๐	๕๖
๕๐	๑๒	๑๓	๒๒	๒๐	๓๒	๕๕
รวม	๑๖๕ (๑๑.๕๐)	๒๒๔ (๑๕.๒๔)	๓๓๕ (๒๓.๐๓)	๓๐๕ (๒๑.๐๓)	๔๒๘ (๒๕.๑๓)	๑,๔๖๕ (๑๐๐)

ผนวก ค

สถิตินิติคนและเหตุพิพาทศาลระดับเขต

ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

ประจำปี ๒๕๔๑ – ๒๕๔๓ (ระดับปริญญาตรี)

สาขา วิชาเอก	ปีการศึกษา ๒๕๔๑					นิติที่ จบการ ศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๔๒					นิติที่ จบการ ศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๔๓					นิติที่ จบการ ศึกษา			
	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕		รวม	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔		ปี ๕	รวม	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓		ปี ๔	ปี ๕	รวม
คณะพุทธศาสตร์																					
วิชาเอกปรัชญา	๒๗	-	-	-	-	๒๗	๖๘	๒๔	-	-	-	๙๒	-	๖๑	๒๒	-	-	-	๑๑๘		
คณะมนุษยศาสตร์																					
วิชาเอกภาษาอังกฤษ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๓๕		
รวมทั้งหมด	๒๗	-	-	-	-	๒๗	๖๘	๒๔	-	-	-	๙๒	-	๖๑	๒๒	-	-	-	๑๕๓		

หมายเหตุ: นิติที่ ๕ คือ นิติปฏิบัติศาสนกิจ

สถิติบัณฑิต ปี ๒๕๔๔ – ๒๕๔๖

สาขา วิชาเอก	ปีการศึกษา ๒๕๔๔					บัณฑิตที่จบ การศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๔๕						บัณฑิตที่ จบการ ศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๔๖					บัณฑิตที่จบ การศึกษา		
	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕		รวม	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕		รวม	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔		ปี ๕	รวม
วิชาเอกปรัชญา	๓๒	๒๕	๕๗	๒๑	-	๑๒๕	-	๒๖	๓๕	๓๕	๒๖	๑๖๒	-	๔๔	๒๑	๒๕	๒๕	๒๕	๑๓๙		
วิชาเอกภาษาอังกฤษ	๓๑	๒๗	-	-	-	๕๘	-	๒๓	๑๗	-	๖๓	-	-	๒๖	๒๖	๒๖	-	-	๗๘		
วิชาเอกจริยศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
รวมทั้งหมด	๖๓	๕๒	๕๗	๒๑	-	๑๘๓	-	๔๙	๕๒	๕๕	๒๓๐	-	-	๕๒	๕๑	๕๑	๕๑	๓๑๘			

หมายเหตุ: บัณฑิตปี ๕ คือ บัณฑิตปฏิบัติศาสนกิจ

สถิตินิติศ ปี ๒๕๔๗

สาขา วิชาเอก	ปีการศึกษา ๒๕๔๗						หมายเหตุ
	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕	รวม	
วิชาเอกปรัชญา	๗๐	๓๒	๖๖	๒๗	๓๔	๑๗๙	-
วิชาเอกภาษาอังกฤษ	๑๘	๒๔	๒๒	๑๑	๑๔	๘๙	-
วิชาเอกปริยัติศึกษา	๑๔	๒๔	-	-	-	๓๘	-
รวมทั้งหมด	๑๐๒	๘๐	๓๘	๓๘	๔๘	๓๐๖	-

สถิตินิติศ ๒๕๔๘

สาขา วิชาเอก	ปีการศึกษา ๒๕๔๘						รวม
	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕	รวม	
วิชา เอกปรัชญา	๖๑	๓๒	๓๒	๑๖	๒๕	๑๖๖	
วิชา เอกภาษาอังกฤษ	๑๓	๑๓	๑๕	๒๑	๑๑	๗๓	
วิชา เอกจริยศึกษา	๑๗	๑๐	๒๒	-	-	๔๙	
หลักสูตร ป.บศ.	๖๐					๖๐	
หลักสูตร ป.วค.	๑๗๖					๑๗๖	
รวมทั้งหมด	๓๒๗	๕๕	๗๓	๓๗	๓๖	๕๗๑	

สำรวจเมื่อ ๖ พ.ค. ๔๘

สถิตินิติศาสตราชวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

สถิตินิติศาสตราชวิทยาลัย						ตำรารีจการศึกษา (พ.ศ.ป.)	
พ.ศ.	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕	ปี พ.ศ./รับปริญญา	จำนวน/รูป
๒๕๔๑	๒๓	๒๔	๒๒	๒๑	๒๐	๒๕๔๖	๒๐
๒๕๔๒	๖๘	๖๑	๕๗	๕๕	๕๓	๒๕๔๗	53
๒๕๔๓	๓๕	๓๕	๓๕	๓๔	๓๔	๒๕๔๘	34 (เอกอภิญญ 14)
๒๕๔๔	๓๒	๓๒	๓๐	๒๙	๒๘	๒๕๔๙	28 (เอกอภิญญ 10)
๒๕๔๕	๒๗	๒๕	๒๐	๑๘	๑๘	๒๕๕๐	18 (เอกอภิญญ 21)
๒๕๔๖	๔๓	๓๑	๒๑+๒๒	๒๑+๒๒	๔๓	๒๕๕๑	43
๒๕๔๗	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๒๕๕๒	
๒๕๔๘	๔๐	๓๕	๓๗	๓๗	๓๗	๒๕๕๓	

สาขาวิชาปริญญา

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. พิมพ์ที่ B&B Publishing, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๒.

๒. รายงานการวิจัย / วิทยานิพนธ์

ประเสริฐ คาคสนิท. การศึกษาบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการโรงเรียนในมัธยมศึกษา. สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.

พระมหาสมชาย เอี่ยมสะอาด. บทบาทของวัดพัฒนาตัวอย่างในการช่วยเหลือสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพมหานคร กับวัดในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.

พระมหาบุญเลิศ อินทุปญโญ. การติดตามพุทธศาสนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, รายงานการวิจัย, วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, ๒๕๔๘.

พระวิเชียร สี่หาบุตร. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระธรรมมหาวิธานวัตร วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๗.

พิบูลย์พันธ์ สาทอง. การศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.

ระพีณ ชูชื่น. การศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

วิฑูรย์ กสิผล. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๑.

โสภาค ภู่ดอก. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ ๑๖. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๑.

ประวัติผู้วิจัยและคณะ

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) พระครูสิริรัตนานุวัตร (มหาทวี ฐานวโร)
(ภาษาอังกฤษ) Phrakrusiriratananuvat
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน
  - อาจารย์ประจำ
  - หัวหน้าสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
  - ผู้ช่วยศาสตราจารย์
  - ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
๓. วุฒิการศึกษา :
  - เปรียญธรรม ๕ ประโยค
  - พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกภาษาอังกฤษ
  - พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) วิชาเอกปรัชญา
  - ปริญญาเอก (Ph.D.) วิชาเอกปรัชญา
๔. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ
  ๑. ผลงานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย
ไม่มี
  ๒. ผลงานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย
เรื่อง “เนื้อหาและเทคนิคการสอนวิชาตรรกศาสตร์เบื้องต้นในฐานะวิชาพื้นฐาน
ทั่วไป”
สถานภาพ : หัวหน้าโครงการวิจัย
๕. ผลงานวิชาการอื่น ๆ
  ๑. ธรรมะภาคภาษาอังกฤษ (ตำรา)
  ๒. ธรรมนิเทศ : พุทธวิธีเทศนาแบบต่าง ๆ (ตำรา)
  ๓. เอกสารประกอบการสอน วิชา ตรรกศาสตร์เบื้องต้น (ตำรา)
  ๔. พุทธปรัชญาเถรวาท 2 : ปรัชญาประยุกต์ สังคม การเมือง การปกครอง (ตำรา)

๕. คำอุปมาธรรมในพระไตรปิฎก (หนังสือประกอบตำรา)
๖. คู่มือทำวัตรสวดมนต์ ใน ๔ ภาษา (หนังสือประกอบตำรา)
๗. บทสนทนาธรรม ใน ๕ พระสูตร ๔ ภาษา (หนังสืออ่านประกอบ)
๘. ๒๕๐ คติธรรม ภาษาไทย+อังกฤษ (หนังสืออ่านประกอบ)
๙. ๑๐๘ คำปิด คำเปิด : ถอดรหัสปรัชญา (หนังสืออ่านประกอบ)
๑๐. งานแปลและเรียบเรียง คัมภีร์จริยศาสตร์ คัมภีร์อภิปรัชญา และคำเฉพาะปรัชญา

ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๑

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) - พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ
Phramahaboonlerd Indapanyo
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน - อาจารย์ประจำ
- รักษาหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์
- รักษาการหัวหน้าฝ่ายแผนและวิชาการ
๓. ประวัติการศึกษา - เปรียญธรรม ๗ ประโยค
- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกบริหารรัฐกิจ
- พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พบ.ม.)
วิชาเอกการจัดการการพัฒนาสังคม
๔. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
  ๑. ผลงานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่อง ปีที่พิมพ์และสถานภาพในการทำวิจัย
  ๒. ผลงานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย
เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์จังหวัดพิษณุโลกในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง”
สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ
เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน
ในชุมชน
ตลาดวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”
สถานภาพ : ผู้ช่วยวิจัย

ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๒

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) พ.อ. เกื้อ ชัยภูมิ

(ภาษาอังกฤษ) Kue Chaipoom

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

- ผู้อำนวยการประจำวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

- อาจารย์พิเศษประจำวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

๓. ประวัติการศึกษา

- ปริญญาธรรม ๕ ประโยค

- B.A. (Pali Study)

- M.A. (Ancient History of India)

๔. ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๑. ผลงานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่อง ปีที่พิมพ์และสถานภาพในการทำวิจัย

ไม่มี

๒. ผลงานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย

ไม่มี

๕. ผลงานวิชาการอื่น ๆ

๑. หนังสือ “ปฐมวิญญาน”

๒. หนังสือ “วัฒนธรรมประเพณีไทย”